

ტრაგედია ხუთ მოქმედებად

მონსინიორ კარდინალ კარსონ და რიშელიისადმი¹

მონსინიორ, მე ჩემს დღეში ვერ გავკადნიერდებოდი ისე, რომ თქვენი უსამღვდელოესობისათვის მომერთმია პორაციუსის ეს უხეირო პორტრეტი, მაგრამ ვიფიქრე, ამდენი წყალობის შემდეგ, რაც თქვენგანა მაქვს ბოძებული, დუმილი, რაიც მიეწერება ჩემს თქვენდამი უზომო პატივისცემას, უმადურობად ჩამეთვლებოდა; თან რაგინდ უნდობლადაც არ უნდა ვეპყრობოდე ჩემს ნამუშავეს, კიდევ უფრო მეტი ნდობა მმართველს თქვენი წყალობიანი გულისა. მისგან მეზოძა, რაც კი ვარ და სირცხვილით ვიწვი, რომ სამადლობლოდ ამ უღირს საჩუქარს გიძღვნით, ესოდენ მცირეს იმასთან შედარებით, რაც მმართველს თქვენი უწმიდესობისა. მაგრამ ამ შიშსა და იქვენულობაში, რომელიც ყველა მწერალს სჩვევია, მე ის უპირატესობა მაქვს, რომ თუ არ ტყუილად, ვერვინ გამიკიცხავს არჩევანს; ეს ქველი რომელიც, თქვენი უსამღვდელოესობის ფერხთით რომ მომირთმევია, იქნებ ნაკლები სირცხვილით წარმსდგარიყო თქვენს წინაშე, პოეტის ნიჟი და უნარი მისი ქების საგნის ღირსებას რომ შეეფერებოდნენ. თავდებად მომყავს ავტორი, რომელსაც ამ ამბავს დავესესხე, ეს სახელოვანი ამბავი ამგვარი შესხმით რომ დაიწყო: „წარსულში თითქმის არა არის რა ამ ამბავზე უფრო კეთილშობილური“. მე ვისურვებდი, რაც მან საქმეთა შესახებ თქვა, ჩემგან დახატულ სურათებზედაც თქმულიყოს; იმად კი არა, რომ თავი ავიღადო, იმიტომ მხოლოდ, რომ მოგიძღვნათ იმგვარი რამ, რაც ცოტათი მაინც უფრო ღირსი იქნება მოსაძღვნელად. თვით ამბავს შეიძლებოდა მეტი მომხიბველულობა შეეძინა, უფრო გამოცდილ ხელს რომ წარემართა, მაგრამ მერწმუნეთ, მე ცდა არ დამიკლია, ყველაფერი ზივეც, რასაც გონიერი კაცი შეიძლება გამოელოდეს პროვინციელი მუხისაგან, რომელიც იმდენად ბედნიერი არაა, რომ ხშირად დატკბეს თქვენი უწმიდესობის ხილვით და სხვათა დარად, გამუდმებით გარს რომ გახვევიან, თქვენი შუქი არ ეფინება გზის წარმმართველად. და ცხადია, მონსინიორ, ის დიდი წინსვლა, ჩემს ნაწარმოებებში რომ შეიმჩნევა მას მოღმა, რაც პატივი მაქვს თქვენს უწმიდესობას ვმსახურებდე, არა არის რა, თუ არ შედეგი იმ დიადი აზრებისა, თქვენ რომ შთამაგონებთ, როს კეთილს ინებებთ და სადარბაზოდ მიწვევთ. ან რას უნდა მივაწერო, თუ რამ უხეირო გამომივა, იმ უხეში საღებავების გარდა, რომელთაც კვლავ

¹ თარგმანი ნესტან იორდანიშვილისა.

მიეპყოფ ხოლმე ხელს, როცა მიენებდები ჩემს საკუთარ სიძაბუნეს? მონ-სინიორ, ყველამ, ვინც ღამეებს თეთრად ათენებს თეატრის სამსახურში, ჩემთან ერთად ხმაძალა უნდა გააქვეყნოს, რომ თითოეულ ჩვენგანს მეტად მაღალი ვალი დაგვდეთ: თქვენგან ვისწავლეთ, როგორ გააკეთილ-შობილოთ ხელოვნების მიზანი, თან გაგვიადვილეთ მისი შეცნობა. თქვენ გააკეთილშობილეთ მიზანი ხელოვნებისა, რაკი ნაცვლად წადილისა, თავი მოვაწონოთ ხალხს, როგორც გვასწავლიდნენ ჩვენი მოძღვარნი (რომელთა მცნებასაც ვერ ვიკმარებთო, თქვა ოდესღაც თავისი საუკუნის ორმა უპა-ტიოსნესმა კაცმა: სციპიონმა და ლელიუსმა), თქვენ ვალად დაგვდეთ თქვენ მოგაწონოთ თავი და გაგართოთ; ამგვარად მცირე სამსახურს როდი ვუწვევთ სახელმწიფოს, რადგან თქვენის შექცევით გინარჩუნებთ ჯანის სიმართელეს, რაც მისთვის ეგოდენ ძვირფასი და აუცილებელია. თქვენ ხელოვნების შეცნობაც გაგვიადვილეთ, რაკი სხვა სწავლა აღარ გვეპირ-დება, საკმარისია, თვალნი მოვაპყრათ თქვენს უსამღვედლოესობას, როცა თავისი სტუმრობითა და ყურადღებით პატივს დაგვდებს ჩვენა და ჩვენს ლექსებს. როს მის სახეზე ამოვიკითხავთ, რა მოსწონს და რა არ მოს-წონს, ჩვენც ვიგულმეცნებთ რაა დასტურ საქებური და რა გასაკიცხი; ასე ვეზიარებით ურყვე კანონებს, ვხვდებით, რას მივსდიოთ და რას ვერიდოთ; ხშირად სწორედ ამგვარად შემითვისებია ორ საათში ის, რის გამოც მა-ყურებელი ტაშით მაჭილდობდა; სწორედ აქ, თქვენის წყალობით ვიმე-დოვნებ ისე გავიწვართო, რომ ერთ მშვენიერ დღეს თქვენი საკადრისი ქმნილებაც შევთხზა. უღირს საქციელად ნუ ჩამითვლით, მონსინიორ, რომ თქვენგან ბოძებული ჩემი სახელ-ღიდების სამადლობელოდ სტროფს ვე-სენსებთ სხვა ჰორაციუსს და არა იმას, ვისაც მე წარმოგიდგენთ, რომ მით გამოვხატო ჩემი ჭეშმარიტი სულსიკეთება:

Totum muneris hoc tui est,
 Quod monstror digilo prae tereuntium
 Scenae non levis artifex:
 Quod spiro et placeo, si placeo, tuum est.

ამას მხოლოდ ერთ ჭეშმარიტებას დაესძენდი: გვედრით მერწმუნოთ, რომ ვარ და მარად დაგვთები თქვენს უმორჩილეს და უერთგულეს მსა-ხურად.

კო რ ნ ე ლ ი

მ ა რ ჩ ე ვ ა

საზოგადოდ გავრცელებული აზრი გახლავთ, თითქოს ეს პიესა ყვე-ლა ჩემს დანარჩენ ნაწარმოებს აჯობებდა, უკანასკნელი მოქმედებანი რომ არ ჩამოუყარდებოდეს პირველთ. დაუეინიათ, კამილის სიკვდილი ბოლოს აფუჭებსო და მეც გეთანხმებით ამაში; მაგრამ, ვეჭვობ, ყველამ იცოდეს

¹ თარგმანი ნესტან იორდანიშვილისა.

არის ბრალია ეს. ამ ამბავს, ჩვეულებრივ, იმას მიაწერენ, რომ კამილი სცენაზე კვდება; ეს კი მსახიობი ქალის ცოდვა უფრო გახლავთ, ვინემ აეტორისა, რადგან, როცა ხედავს, მისი ძმა ხმალს რომ იშიშვლებს, კამილი თავისი სქესისათვის ესოდენ დამახასიათებელ შიშს სცენიდან უნდა გაექცია, სასიკვდილო დარტყმა კულისებში უნდა მიეღო, როგორც ჩემს შენიშვნაში მაქვს აღნიშნული. თუმცა, დღეს თუ მიგვაჩნია, რომ გმირმა სცენაზე არ უნდა დასთხოოს სისხლი, არისტოტელეს დროს როდი ფიქრობდნენ ასე. არისტოტელე გვასწავლის, მაყურებელთა გულების შესაძვრელად შემადრწუნებელი სურათებია საჭირო, სამკვდრო-სასიცოცხლო შეტაკება და სულთა ხდომა ზედ სცენაზეო. ჰორაციუსი კი ფიქრობს, მეტისმეტად არაბუნებრივი ვნებების წარმოდგენაც არა გვმართებს, როგორცია, მაგალითად, საყუთარი შვილების მკვლელი მედეას თავგადასავალიო. მაგრამ ყველა სახის სიკვდილზე ასე როდი მსჯელობს; და მეც ვერ ვიტყვი, თითქოს ძმის რისხვა, თავს რომ ატყდება დას, ვინც მის წინაშე წყევლის და კრულავს სამშობლოს, ამ დედის სისასტიკეს რითიმე მოჰკავდეს. ჰორაციუსის შეგონების მიუხედავად, სენეკა ამ მკვლელობას მაინც წარმოუდგენს მაყურებელს. სოფოკლესთანაც აიაქსი მაყურებელთა თვალს როდი ეფარება, როცა თავს იკლავს. ის სიტყვები, რომლებიც კლიტემნესტრეს სიკვდილის გასამართლებლად მითქვამს, კამილისათვის არ გამოდგება. სასოწარკვეთილებისაგან ის თავად რომ წამოგებოდა ძმისგან ნაშიშვლებ მახვილს, ძმას მაინც ბრალი ექნებოდა მის სიკვდილში: რაკი სცენაზე არა ჩანს მესამე პირი, ვისთვისაც ჰორაციუსს შეეძლო მახვილი მოედერებინა და მაყურებელი ვერ იფიქრებს, როგორც „ორესტეს“ ცქერისას, იქნებ ხმალს ეგვსთეს აძგერებსო. თანაც ამბავი ძალზე ცნობილია და ვერ აშავადებთ იმ საფრთხეს, ჰორაციუსს რომ სდევს თან ამ უყეთური მკვლელობისათვის; ცოდვა რომ არ დაედო, მამამისსაც აღარ დასჭირდებოდა მისი დაცვა და წყალობის გამოთხოვნა მეფისაგან. ასეა თუ ისე, ვნახოთ, ამ მოქმედებას მხოლოდ ამის გამო თუ შეეძლო პიესა ჩაეგდო, მარტო თვალთათვის თუა უამური და სხვა რამ ნაკლი ხომ არ ახლავს?

რაკი ჩვეული არა ვარ ჩემს ნაკლთა დაფარვას, აქაც ორ-სამ საქმოდ მსხვილ ნაკლს აღვნიშნავ. პირველი ის გახლავთ, რომ ეს მოქმედება, პიესაში მთავარი ადგილი რომ დაუჭერია, წამისყოფით ხდება და არ ახლავს ის კეშმარტი სიდიადე, რომელსაც არისტოტელე მოითხოვს პიესის დასაწყისის, შუა ადგილისა და ფინალისაგან. ის ერთბაშად ხდება და თუმც მაყურებელი შევამზადე ჰორაციუსის პირქვეში სათნოების დახატვით, მის მიერ წარმოთქმული სიტყვებით: ნუ დამინანებ ნურც მე, ნურც შენს მიჭნურს, ბრძოლაში თუ დავიხოცებითო, მაგრამ ეს საკმარისი არ აღმოჩნდა ამგვარი წრეგადასული სიფიცხის გასამართლებლად და არც დასაწყისად გამოადგა ამ მოქმედებას.

მეორე ნაკლი ის გახლავთ, რომ ეს სიკვდილი ვნებს მოქმედების ერთიანობას, რაკი კვლავ საფრთხეში აგდებს პირველი განსაცდელისაგან თავდახსნილი ჰორაციუსის სიცოცხლეს. საფრთხის ერთიანობა ტრაგედიაში მოქმედების ერთიანობას ბადებს, და როცა ის გარდასულია, პიესაც

სრულდება, თუ თვით კვანძის გახსნა ისევე უცილობლად არ ითხოვს მეორე საფრთხეს, რომელიც პირველთან შერწყმული მასთან ერთ მოქმედებას შეადგენს; აქ კი ეს არ ხდება, რადგან პორაციუსი გამარჯვებული ბრუნდება და სულაც არაფერში სჭირდება დის მოკვლა, არც მასთან საუბარი და მოქმედებაც საკმარისად გასრულდებოდა მისი გამარჯვებით. ეს არცთუ აუცილებელი გადასვლა ერთი საფრთხიდან მეორეზე აქ მით უფრო ცუდ შთაბეჭდილებას ახდენს, რომ საზოგადო საფრთხე, სადაც მთელი სახელმწიფოს ბედია სასწორზე შეგდებული, კერძო საფრთხედ შემობრუნდა, სადაც მხოლოდ გმირის სიცოცხლის ამბავი წყდება; უფრო ზუსტად რომ ვთქვათ, გმირული საფრთხიდან, საცა შექმლო გმირულად მომკვდარიყო, პორაციუსი კნინ საფრთხეში ვარდება, რომლისგანაც შეუბღალავი ვერ გამოვა. ამას მესამე ნაკლად დაურთეთ ისიც, რომ კამილი, ვიცაღ პირველ სამ მოქმედებაში მეორეხარისხოვანი როლი აკისრია და პირველობას ყველგან საბინს უთმობს, მთავარ ადგილს იჩემებს ორ უკანასკნელში და საეხებით ჩრდილავს რძალს. ასე და ამრიგად, თუ მიღწეულია ზნეობათა ერთიანობა, პერსონაჟთა ღირსების ერთიანობა წარხოცილა, რაზედაც პორაციუსს უთქვამს:

Servetur ad imum
Qualis ab incepto processerit, et sibi conste.

როდელინდის ეს ნაკლი „პერთარიტეს“ წარუმატებლობის მთავარ მიზეზთაგანი იყო, და მე ჭერ არ მინახავს, რომ პიესის ამგვარ ნაკლს ჩვენს თეატრებში მსახიობისათვის მეტად საეალალო შედეგი არ მოჰყოლოდა. კარგი იქნება, ამის შესახებ სამუდამო, ურყვე კანონებს თუ დავაფუძნებთ.

ღრთის თვალსაზრისით მოქმედება ერთობ დაჩქარებული არ გახლავთ და არაფერი სჭირს ისეთი, ჩემს თვალში უჩვეულოდ რომ მოჩანდეს. რაც შეეხება ადგილს, თუშკადა მისი ერთიანობა არ ხელმიყვია, ზოგი ნაძალადეობა მაინც ახლავს. პორაციუსსა და კურაციუსს არა აქვთ საბაბი გასცილდნენ ოჯახის სხვა წევრებს, რომ მეორე მოქმედება დაიწყონ. მაგრამ მაყურებელს ზოგჯერ ისე გაიტაცებს მიმდინარე მოქმედება, რომ ხშირად მკაცრად ვეღარ ადევნებს თვალყურს ამ სისწორეს და სულაც არაა დანაშაული ბრწყინვალეობით მოვკრათ თვალი, როცა არ ძალგვიძს წესისამებრ მისი დაკმაყოფილება.

საბინის სახე საკმაოდ ოსტატურადაა შეთხზული და არ ლალატობს არც ისტორიას, რომლის თანახმადაც ამ ორ ოჯახს შორის ისეთი თანხმობა და თანასწორობა სუფევდა, რომ ერთხელ დამოყვრებულებს კიდევ დამოყვრებაზე უფიქრიათ. ის მოქმედების განვითარებას „სილის“ ინფანტაზე მეტად არ ემსახურება და მასავით სხვადასხვაგვარად განიცდის მოვლენათა მსვლელობას. მაგრამ ერთს საყოველთაო მოწონება ხედა წილად, მეორეს კი — დაგმობა. შევეცადე მეპოვნა ამის მიზეზი და ორ რასმე მივაგენი: ერთია სცენათა კავშირი, რაც თითქოს, თუ შეიძლება ამგვარი

გამოთქმა მოვიწველო, საბინს რთავს ამ პიესაში, მაშინ, როცა „სიდში“ ინფანტას ყოველი სცენა განცალკევებით მდგომი გახლდათ და თითქოს ნაწარმოებიდან გამოწყვეტილი.

Tantum series juncturaque pollet.

მეორეც ისაა, რომ რაკი საბინი ჰორაციუსის ცოლია, ამ პიესის ყველა პერიპეტეიებმა მას ის გრძნობები უნდა აღუძრას, რომელთაც გვიმელანებს, რაკი მოვალეა სისწლხორცეულად აინტერესებდეს ის საქმე, რაც მის ქმარსა და ძმებს შეეხებათ; ინფანტას კი არაფერი აიძულებს სიღის ბედით დაინტერესებას; და თუ როდრიგო იღუმალ გულში ჩავარდნია, აუცილებელი არაა, რაიმე გაამელავნოს, რაკი მაინც არ აღიძვრის სამოქმედოდ.

წინასწარმეტყველება, პირველ აქტში რომ გაისმის, თავის ქეშმარიტ მნიშვნელობას მეხუთე მოქმედების ბოლოს იძენს. ის ჭერ ნათელი ჩანს და წარმოსახვას საწინააღმდეგო მიმართულებით წარმართავს; მე ამგვარ წინასწარმეტყველებათ ვაძლევ უპირატესობას, ისინი მირჩევენია მისანთა იმ ბუნდოვან ღალადის, ჩვენს სცენაზე რომ გაისმის ხოლმე, რაკი მათი ქეშმარიტი ეფექტისაგან გამოწვეული გაოცება უფრო მშვენიერია. ამგვარი წინასწარმეტყველებანი გამოვიყენე ჩემს „ანდრომედასა“ და „ოიდიპოსში“. მე იგივეს როდი ვამბობ სიზმრებზე, რომელთაც შეუძლიათ დიდად შეამკონ პროტასისი, თუკი მათ მაინცდამაინც ხშირად არ მიემართათ ხოლმე. მე ვისურვებდი, რომ ისინი პიესის ქეშმარიტ დასასრულზე მიაწინებდნენ მნახველს, მაგრამ ერთგვარი ბუნდოვანებაც უნდა ახლდეთ, რომელიც ყველაფრის ბოლომდე გაგების საშუალებას არ იძლევა. სიზმარი მე ორგზის გამოვიყენე, აქა და „პოლიევქტში“, მაგრამ უფრო მეტის ბრწყინვალეობითა და ხელოვნებით ამ უკანასკნელში, სადაც იგი მოვლენის ყველა თავისებურებას აღნიშნავს, მაშინ, როდესაც „ჰორაციუსში“ ის მხოლოდ ბუნდოვნად მიგვანიშნებს, რა საბედისწერო ამბები უნდა დატრიალდეს.

ყველა აღიარებს, რომ მეორე მოქმედება ერთი ყველაზე უფრო ამაღლებულია, რაც კი დადგმულა ჩვენს სცენაზე, მესამე კი ერთი ყველაზე ხელოვნური და ნაძალადევიო. მასში მხოლოდ სამ ძმათა ბრძოლის ამბის ნახევარია გადმოცემული, თანაც ეს ამბავი ალაგ-ალაგ წყდება, რომ მამა ჰორაციუსს საშუალება მიეცეს თავისი მრისხანება და გულისწყრომა გადმოაფრქვიოს. მეოთხეში კი კვლავ სიხარული იპყრობს. მის შეტდომაში შესაყვანად ქალის მოუთმენლობა მარჯვედ გამოვიყენეთ. ქალი ბრმად მისდევს თავის პირველ შთაბეჭდილებას და ვარაუდობს, რომ ბრძოლა დასრულდა, რაკი ნახა, რომ ორი ჰორაციუსი მიწაზე დაეცა, ხოლო მესამემ გაქცევით უშველა თავს. კაცი, რომელიც უფრო დინჯი და გონიერია, ამგვარ უსაფუძვლო განგაშს არ ატეხდა; იგი მეტ მოთმინებას შემოიკრებდა, რომ უფრო დაბეჭითებით შეეტყო, როგორ წარიმართა საქმე; მას არვინ მიუტეებდა ასე ბრმად მიყოლოდა გარეგან ნიშნებს და წაგებულად ჩაეთვალა ბრძოლა, რომლის ბოლო არც კი უნახავს.

თუმცა კი მეფე მხოლოდ მეხუთე მოქმედებაში ჩნდება, მას მეტი ღირ-
სება გააჩნია, ვიდრე „სიღში“ გამოყვანილ ხელმწიფეს, რადგან მთელ
თავის სამეფოზე ზრუნავს პიესის ბოლომდე და მუდამ მეფურად ირჩება.
თანაც ამ მეხუთე მოქმედებაში როგორც ჰფერობს, ისე მოდის მამასთან,
რომლის ვაჟიშვილებმაც მას გვირგვინი შეუნარჩუნეს და თავიანთი სისხ-
ლის დათხევით ალბის გვირგვინიც მოაპოვებინეს. თუ აქ მსაჯულად გვევ-
ლინება, ეს შემთხვევითი როდი გახლავთ; მსაჯულობს თვით პორაციუსის
სახელში მხოლოდ იმ იძულების ძალით, ადგილის ერთიანობა რომ მოი-
თხოვს. ეს მეხუთე მოქმედება ერთი მიზნუთაგანია, რამაც ამ ტრაგედიას
ბევრი დამძრახველი გაუჩინა: ის მთლად დასაცავ სიტყვებს მოხმარდა; აქ
კი არც კინკლაობისა და არც ბრტყელ-ბრტყელი სიტყვების ადგილი არ
იყო; მათი ატანა პიესის თავში შეიძლება, სადაც მოქმედება ჯერ კიდევ
არ გამძაფრებულა, მაგრამ მეხუთე აქტს მსჯელობაზე უფრო მოქმედება
ჰფერობს. მსმენელის უკვე დაღლილ ყურადღებას აღარ ეამება ეს სჯა-
ბაასი, აგრერიგად რომ აგრძელებს ფინალს.

ზოგი იმას მიკვირებს, ვალერი პორაციუსის ღირსი ბრალმდებელი
არაა, რადგან პიესაში კამილის მიმართ საკმარისი ტრფობა არ გამოუჩე-
ნიაო; ამის მთქმელს მივუგებ, ამ კაცს ტყუილად სწამებთ, თითქოს კა-
მილი დიდი სიყვარულით არ ყვარებოდეს; დაწუნებულ მიჯნურს არ შეეძ-
ლო თავი მოეწონებინა სატრფოსათვის იმ დღეს, როცა ქალი გულის
სწორს ხედებოდა. მისთვის ადგილი არ მოიძეებოდა პირველ მოქმედე-
ბაში, მეორეში — მით უმეტეს; მესამე მოქმედებაში მას ჯარში ყოფნა მარ-
თებდა; მეოთხე მოქმედებაში კი, როს რაყიფის სიკვდილი მისთვის იმე-
დის სხივს წარმოშობს, იგი მყის გამოჩნდება და ცდილობს მოიგოს მამის
გული, რაკი მოაქვს მეფის წყალობა და ამბავი იმ პატივისა, მეფეს პო-
რაციუსისათვის რომ აღუთქვამს; თან ამცნობს მოხუცს მისი ვაჟის გამარ-
ჯების ამბავს, რის შესახებაც მან არაფერი იცოდა. ვალერს სიყვარული
კი არ აკლია სამი პირველი მოქმედების მანძილზე, შემთხვევა არ მისცე-
მია მის გამოსახატავად; მაინც პიესის პირველი სცენიდანვე ჩანს, რომ
კამილს საკმაოდ ევლება თავს, რაკი საბინი ძმის ბედით უშფოთებულა.
თუკი ვალერი საფრანგეთის კავალრებივით არ ირჩება, უნდა ვიფიქროთ,
იმიტომ, რომ რომაელია და რომში მას არ შეეძლო დუელში გამოეწვია
მეორე რომაელი ისე, რომ სახელმწიფო დანაშაული არ ჩაედინა; და მეც
დანაშაულს ჩაივინდნი თეატრის წინაშე, რომაელი ფრანგივით რომ გა-
მოემეწყო.

მოქმედი პირნი

ტულიუსი, რომის მეფე.

მოხუცი ჰორაციუსი, რომელი მხედარი.

ჰორაციუსი, მისი ვაჟი.

კურაციუსი, ალბელი თავადი, კამილის სატრფო.

ვალერი, რომელი მხედარი.

საბინი, ჰორაციუსის მეუღლე, კურაციუსის და.

კამილი, კურაციუსის სატრფო, ჰორაციუსის და.

ციული, რომელი მანდილოსანი, საბინისა და კამილის მეგობარი.

ფლავიანი, ალბელი ჯარისკაცი.

პროკულუსი, რომელი ჯარისკაცი.

მოქმედება წარმოებს რომში, ჰორაციუსთა
სასახლის დარბაზში.

(რომაული წელთაღრიცხვით 85 წელი; 667 წელი ქრისტეს
დაბადებამდე.)

პირველი მოქმედება

ბამოსვლა პირველი

საბინი, უიული

ს ა ბ ი ნ ი

ასე რომ ვწუხვარ, ნუ მიაწერთ ჩემს სუსტ ბუნებას...
როგორ გავუძლო ამ საშინელ უბედურებას:
ვატყობ, ღმერთების წყევლა-კრულვა ჩვენ არ აგვცდება,
რისხვა ისეთი, დევ-გმირიც კი შებარბაცდება.
როცა იხილავს მზის ნათელი რარიგ ჩაუქრეს,
განეფანტება ვაჟკაცობა და სიჩაუქე!
თუმც ველოდები ამ ჯოჯოხეთს გულდაუმცხრალი,
მაინც შევძელ და დავიოკე თვალში კურცხალი.
თუმც ზეცას სწვდება ჩემი ოხვრა, ჩემი გოდება,
ვფიცავ, ცრემლები ღაწვებზე არ დამიგორდება!
ვისაც შიშის წინ დაჩოქება არა სწადია,
იგრ მამაკაცს უტოლდება და გულადია.
ქალს რაღად უნდა სხვა გმირობა და სხვა დიდება,
თუკი ამგვარი წამების დროს არ ატირდება.

უ ი უ ლ ი

ეგ კმარა მათთვის, მდაბიონი რომელთაც ჰქვიათ,
რომლებიც წვრილმან ფათერაკსაც ღვთის რისხვად თვლიან.
ეგ სულმდაბლობა სულით მაღალს არა, არ სწვდება,
ვისაც სწამს, იქაც გაიმარჯვებს, სადაც მარცხდება!
გალავნის ძირას გაყოფილა ბანაკი ორად,
რომს კი არასდროს წაუგია აქამდე ბრძოლა!
რას ჰქვია თრთოლვა?! შეეგებე ჩვენს ქალაქს ტაშით!

ის გაიმარჯვებს, გაიზრდება, ფრთებს უფრო გაშლის.
მაშ, რატომ უნდა კანკალებდე შიშით და ძრწოლით?
რომაელი ხარ! რომაელი ვაჟკაცის ცოლი!

ს ა ბ ი ნ ი

მე, რომაელი? რომაელი რადგან ქმარი მყავს,
რომაელი ვარ და ქვეყანა ჩემი არ მიყვარს?
დაქორწინება მე მაქცევდა უმდაბლეს მონად,
თუ ჩაქრა გულში საოცნებო სამშობლოს ხსოვნა.
ოჰ, ალბა, ალბა! სად ვიხილე დილის ნათელი,
პირველი ტრფობა შეუჩუყნელი და სანატრელი.
და ჩვენს ორ ქალაქს როცა ომის ღრუბელი ფარავს,
გამარჯვება და დამარცხება ერთგვარად მზარავს!
თუ ღალატს ხედავ, რომო, ამ ჩემს სიმწუხარეში,
მაშ, მოგენახა შენი მტერი სულ სხვა მხარეში
თქვი, ორ ლაშქარში მე რომელის მხარე დავიცვა?
ერთგან ქმარია, მეორეგან ღვიძლი სამი ძმა.
ან ვით შევფიცო, რომ ზენაარსს შევევედრები,
რომს მფარველობდეს, განურისხდნენ ალბას ღმერთები.
რომო, მე ვიცი, რა სიკეთეს ელი ომიდან,
ძლიერება გწადს! დიახ, ფრთების გაშლა მოგინდა!
ვიცი, ღმერთები რას დაგპირდნენ და რასაც ელის
შენი ოცნება არა მარტო ლათინთა ერის
დამონებაა სხვაც აქციო გინდა მონებად.
დიახ, შენ გწადის მსოფლიოზე გაბატონება!
და საბრძოლველად ამიტომაც აგრე ამხედრდი,
შენს მყოფადს თავზე გსურს დაადგეს შარავანდედი
სულაც არ მიკვირს, რომ აენტე ბრძოლის ხანძართ,
რადგან ღმერთებს სურთ, გაეშურე, გასწი, დაქკარის
წინასწარ ვხედავ, პირინეის მთები მაღალი
როგორ შედრკება, მუხლმაგარი შენი ლაშქარი
როს გადალახავს! მაშ, რაინიც ფეხით გათელე,
აღმოსავლეთი გასრისე და გააცამტვერე!
დაე, შენს ფერხთქვეშ თრთოდნენ სვეტნი ჰერკულესისა!
მაგრამ არასდროს დაივიწყო მაღლი ქვეყნისა,
რომლის მეფეთა სისხლი გიჩქევს, იმათი სისხლი,

ვინც შენ გიბოძა რომული და სახელი მისი
ოჰ, უმადურო, კანონები პირველი ნეტავ
ვინ დაგიწესა? დიას, ალბამ — მშობელმა დედამი
მახვილს ნუ ჩასცემ დედას მკერდში ეგ ძალა სხვა მტერს
ჯობს დაატეხო! სისხლს მშობლისა რად უნდა სვამდე?
რომ დედულეთმა, ტკბილმა ალბამ, ვით გულმა დედის
ლოცვა-კურთხევა მზის შუქივით აფრქვიოს შენთვის.

ქ ი უ ლ ი

ველარ გცნობთ! როცა ჩვენი ბედი ბეწვზე ეკიდა,
რომი და ალბა ერთმანეთს რომ გადაეკიდა,
არ გაღლეებდათ ალბელების სეე და ილბალი,
პირწავარდნილი რომაელი ქალი იყავით.
მე ცას ვწვდებოდი სიხარულით, მსხვერპლს რომ იღებდით
და თქვენს სურვილებს ქმრის სურვილებს უმორჩილებდით.
როს გიხილავდით სევდიანს და თანაგიგრძნობდით,
რომის ილბალი გაწუხებდათ, ასე ვფიქრობდი.

ს ა ბ ი ნ ი

დიას! სანამდის ერთმანეთთან მხოლოდ ვდაობდით,
კი არ ვომობდით, ვკინკლაობდით, ვძიძგილაობდით,
და მოველოდი შერიგებას ორი ქვეყნისა,
მაშინ სახელით ვამაყობდი რომაელისა!
რომის დიდება თუ ჩემს გულში აღძრავდა სევდას,
ჩუმად ვკიცხავდი იღუმალი ფიქრისთვის ჩემს თავს,
და თუ ხანდახან რომს ბრძოლებში ვერ უმართლებდა,
ეს ჩემში მაცდურ სიხარულის გრძნობას ბადებდა.
მწარედ ვგოდებდი, საკუთარ თავს ვწყევლიდი მაშინ,
თუ ზეიმობდნენ გამარჯვებას ჩემს ძმათა სახლში.
დღეს კი, როდესაც იმდაგვარად გამძაფრდა ომი,
უნდა დაემხო, გაცამტვერდეს ალბა ან რომი,
გამარჯვებული სიხარულის მზით აივსება,
ძირს დაცემული საბოლოოდ გაისრისება,
მე უნდა ალბას დამარცხებას შევთხოვდე გამჩენს,
თუ მსურს ნამდვილი რომაელის სახელი დამჩჩეს.
ხოლო თუ ღმერთებს შევავედრე თქვენი სახელი,

უმალ გავხდები წინაპართა მე დამძრახველი
ფარული ცრემლით ჩემი გული დღეს ისე დალბა,
ცალ-ცალკე აღარც რომს ვემხრობი და აღარც ალბას.
მინდა ორივეს მფარველობდეს ზეცის განგება,
მაგრამ მე იმას თანაუფგრძნობ, ვინც დამარცხდება.
შემუსვრილისთვის აღმომხდება ვიში და ოხვრა,
მტრად გავუხდები მოზეიმეს, მწუხარეს — ძოყვრად!
მსურს მივაგებო გამარჯვებულს ზიზლი და წყევლა,
დამონებულს კი სულის გვემა, ქცეული ცრემლად!

ქ ი უ ლ ი

უბედურება თუ ერთია, მაშ, რატომ ხდება,
სხვადასხვა სულში სულ სხვადასხვა იფეთქებს ვნება?
კამილის ქცევა თქვენს საქციელს არ ჰგავს სრულიად,
თუმც იგი თქვენი სარძლოა და თანაც მულია,
მაგრამ ის ქალი ორ ლაშქარში სხვაგვარად იცავს
თავის სისხლს ერთში, მეორეში — სიყვარულს თვისას.
როძის დიდებით თქვენი სული როცა მზეობდა,
კამილი ქაშინ ყოყმანობდა და იბნეოდა,
და სულ მცირედი კინკლაობა მიაჩნდა დიდად,
ნიავის ქროლვას დამანგრეველ ქარიშხლად თვლიდა.
არც ერთი ლაშქრის გაძარჯვება არ სურდა კეთილს,
დამარცხებულის აღონებდა მიატოდენ ბედი...
და აი, როცა შეტაკების დღე დაინიშნა,
ორივ ლაშქარმა საბრძოლველად ხმლები იშიშვლა,
კამილის მზერა სიხარულის ნაპერწკლებს ისვრის...

ს ა ბ ი ნ ი

რარივ მაშინებს უეცარი ცვლილება მისი
ვალერს იმგვარად შესციცინებს და თავს აწონებს,
ჩემს ძმას სულ მალე მიატოვებს მისი საცოლე!..
ორი წლის ჩხუბმა და ქიშპობამ ისე არია,
რომ დაავიწყა, ვინც ნამდვილი მეგობარია!
ჩემი ძმის სვე-ბედს თუ შეეყურებ უიმედობით,
გთხოვთ მომიტევეთ, კამილს უკვე ველარ ვენდობი.
თავქარიანი უნდა იყოს ქალწული ამ დროს,

ასეთ ყოფაში მიატოვოს თავისი სატრფო!
ომის ქარცეცხლში, როცა ისმის ირგვლივ გოდება,
ტრფობის ახალი ისრით გული არ იკოდება!
მწუხარების დროს არ მინახავს ასე ართობდნენ
ყმაწვილკაცებს და მათთან ტკბილად მასლაათობდნენ,

ე ი უ ლ ი

ღიახ, თქვენსავით არც მე ვიცი ამის მიზეზი,
ჩემს ეჭვს და გუმანს ნისლი ბურავს უსაშინლესი...
როს ბრძოლის ველზე შენი ქვეყნის ქველი შვილები
ლაფავენ სულს და შესცქეროდე გულდამშვიდებით,
ესეც ბევრია... სიხარული? მეტისმეტია!..

ს ა ბ ი ნ ი

ხედავთ? კამილი მოდის!.. ალბათ ჩვენი ბედია!..
მეგობარი ხართ და უყვარხართ, ვიცი, ნამდვილად,
და თქვენთან იქნებ ყველაფერი თქვას გულახდილად!
აბა, თქვენ იცით, ჩემო კარგო, დაგტოვებთ ახლა!..
რადგან ჩემს სახეს სულ სევდა და ნაღველი ახლავს,
მრცხვენია სხვებთან მკმუნვარების ცრემლი დავღვარო
და მსურს ჩემს ურვას მარტოობა შემოვავთარო.

ზამოსვლა მეორე

კამილი, უიული

კ ა მ ი ლ ი

რაოდენ ცდება, რომ იკოდეთ, საბინი, თითქოს
ჩემი ვარამი მის ვარამზე ნაკლები იყოს!
განა ეს გული ნაკლებ ღაზს და კაეშანს იტევს,
ნაკლებ ცრემლს ვურევ კენესა-ოხვრით წარმოთქმულ

სიტყვებს?

ვეჭვობ, რომ ბედმა მე შიში და ღელვა მაკმაროს,
მალე ან ღვიძლ ძმას დავეტირებ, ანდა საქმაროს,
კურაციუსი, ვინც მე აგრე მხიბლავს და მომწონს,

ან თავს შესწირავს თავის მამულს ან ჩემსას მოსპობს
ერთი მითხარით, გულის სწორზე ვით არ ვიჯავრო? |
იგი ან უნდა დავიტირო, ან შევიჯავრო?..

ქ ი უ ლ ი

საბინს ვიცოდები თქვენზე მეტად უნდა ეწვალოს,
მიჯნურს შეიცვლი, მაგრამ ქმარი ვინლა შეცვალოს?
კურაძციუსი დაივიწყეთ, გაჰყევით ვალერს,
და როს მთლიანად რომელი გახდებით მალე,
სულს თავისუფალს დასაკარგი არაა ექნება
მტერთა ბანაკში! და დარდებიც წამს გაგეყრებათ!

კ ა მ ი ლ ი

ბოროტებისკენ ნუ მიბიძგებთ! მე მყოფნის ჩემი
უბედურება! დამეხმარეთ მეგობრულ რჩევით.
თუმცა მძიმეა ნაღველი და გამდრიკოს ლამის,
მიჯობს ვიტანჯო და ვეწამო, მომხრე ვარ ამის!

ქ ი უ ლ ი

ბოროტებაა თუ გონებამ ასე არჩია?

კ ა მ ი ლ ი

რაო? | ღალატი თქვენ არაფრად არ მიგაჩნიათ?

ქ ი უ ლ ი

მტრის ერთგულებას, დამერწმუნეთ, ჩალის ფასი აქვს!

კ ა მ ი ლ ი

აქვე რომ მომკლან, ფიცს ვერ გავტეხ, რა ვქნა, ასეა!..

ქ ი უ ლ ი

აბა რად ტყუით, ჩემო კარგო? განა წინა დღეს
ვალერის თვალნი სინარულით არა ბრწყინავდნენ,
როს საუბრობდით ისე ტკბილად? ქაბუკ ვალერის
რა ახარებდა, თუ თანხმობას თქვენგან არ ელის?

კ ა მ ი ლ ი

თუმცა იმ ყმაწვილს ვესაუბრე გულთბილად გუშინ,
რაც გიფიქრიათ, იმის მსგავსიც არ მქონდა გულში,
და თუ სიხარულს ვერ ვმაღავდი, მიზეზიც მქონდა..
გიაშობთ ყოველს, მე არ მინდა დაეჭვდეთ ოღნავე;
კურაციუსი მიყვარს ისე თავდავიწყებით,
არ ძალმიძს მასთან განშორება, ნუ გამიწყრებით!
გახსოვთ, მისი დის ოცნება და ნატვრა როს ახდა, —
ჩვენი ოჯახის სანატრელი რძალი რომ გახდა?
და მას, ვინც ჩემი მოტფრიალე დარჩა ბოლომდი,
დასტური მისცა მამამ, ცოლად რომ გაეყოლოდი.
ის დღე შეიქმნა საამოც და საწამებელიც,
მოყვრად აქცია ოჯახები და მტრად მეფენი .
გადაწყდა ჩვენი ქორწინება! დაიწყო ომიც!
ჩვენმა კავშირმა გადაჰკიდა ალბა და რომი
დაიმედებას უმაღ მოჰყვა იმედის ნგრევა,
იმ დღესვე, ოდეს დავმეგობრდით, ვიქეციტ მტრებად!
მას შემდეგ რა არ განვიცადეთ, ჰმუნვა და ურვა,
კურაციუსი ცას უთვლიდა წყველას და კრულვას!
ღვარად დამდინდა დამწუხრებულს ცრემლი მიჩქეფარე,
როცა დამშორდა სატრფო ჩემი, თვალს მოეფარა.
ვით ვერ დავიცხრე მღელვარება ჩემი გულისა,
მოგესმათ კენესა შექირვებით გათანგულისა.
შიშით ვხვდებოდი ყოველ ბრძოლას ტანჯვით დაგული,
მებრალეზოდა ხან სატრფო და — ხანაც მამული
და როცა ვიგრძენ, არ შემეძლო მოთმენა მეტის,
ვიფიქრე, წაეალ და მოგვის ხმას მოეუხმობ-მეთქი.
პასუხით, რაიც მოვისმინე გუშინ მისნისგან,
გულში იმედის ნაპერწკალი ამიციმციმდა.
ავენტინასთან ცხოვრობს ბრძენი ბერძენი ერთი,
თავად ლალადებს მისი პირით აპოლონ ღმერთი
და, რასაც აგრე შევნატროდი იდუმალ დიდხანს,
სწორედ ისა თქვა! მომისმინეთ, აი, რა მიიხრა!
„ხვალდინ სახეს შეიცვლიან ალბა და რომი.
გისმინათ ღმერთმა! დაიძინებთ მშვიდად და წყნარად,
თქვენს შორის ხვალევე დასრულდება შუკოთი და ომი,

კურაციუსიც თქვენთან ერთად იქნება მარად!“
 გამოიღარა, თითქოს ჩემთვის განათლა ზეცა,
 უმალ დავმშვიდდი, ეს სიტყვები მალამოდ მექცა!
 ნეტარ მომავალს ოცნებაში ისე ვსახავდი,
 ჩემზე ბედნიერ მიჯნურს ალბათ ვერსად ნახავდით!
 ვალერს რომ შევხვდი, სიხარულით ვფრინავდი მაშინ,
 ენამზეობდა, აღელვება დავატყვე ხმაში:
 მეფიცებოდა სიყვარულს და სულ არ მწყენია,
 მის მიმართ ზიზღის ნატამალიც არ ჩამჩენია.
 როს ვიგონებდი კურაციუსს, გული დნებოდა,
 ვალერის სახით ნანდაური მელანდებოდა...
 და როს მაუწყეს, დაიწყოო ომი ფიცხელი,
 თავზარდაცემა, შეშინება როდი ვიგრძენი.
 ჩემს გულში ენთო ყველა შუქი, სადმე თუკია,
 ასეთ ღროს სხვისი სიყვარული ვის გაუგია?..
 მაგრამ გაჭვანტა ბნელმა ღამემ ტკბილი შეცდომა,
 ფიქრს დახოცილთა აჩრდილები გადაეღობა!
 ხოცვამ და ჟღერამ, შემზარავმა ბრძოლამ და მტრობამ
 შიში და ეჭვი დამიბრუნეს, წამართვეს ნდობა!
 ხან დაღვრილ სისხლის ნიაღვარი მელანდებოდა,
 ხან სამარიდან დაჩეხილი გვამი დგებოდა,
 მიქნევდა თავს და მას მეორე ენაცვლებოდა!
 ერთი ქრებოდა და მეორე ისევ ჩნდებოდა!..

ქ ი უ ლ ი

სიზმარს პირუკუ ხსნიან ხოლმე!

კ ა მ ი ლ ი

ვირწმუნო უნდა,

რადგანაც ჩემს გულს ამდაგვარი პასუხი სურდა,
 მაგრამ წადილი, გამხმნარიყავ კეთილი ცოლი,
 მშვიდობის ნაცვლად დაგვირგვინდა ომით და ბრძოლით!

ქ ი უ ლ ი

სისხლიან დღეებს მალე ზავი მოჰყვება ალბათ.

კ ა მ ი ლ ი

გაგრძელდეს ომი! გინდ დაეცეს რომი, გინდ ალბა..
ნუ იმედოვნებ, ჩემო სატრფოვ, და ეს გახსოვდეს,
შენ ჩემი ქმარი არ იქნები აღარასოდეს!
მეომართ შორის ჩემს ცალობას ნურვინ მოელის,
რადგან გახდება რომის მონა ან დამპყრობელი!
არ ვისურვებდი ამნაირი ქმარი მენახა!
ვილაცა მოდის! კურაციუს, ნუთუ შენა ხარ?!

გამოსვლა მისამე

კურაციუსი, კამილი, უიული

კ უ რ ა ც ი უ ს ი

ვინც აქ გახლათ, არ იფიქროთ, რომის მტერია!
ის არ დაგიპყრობთ, არც მონობა არ უწერია!
ხედავთ ჩემს ხელებს? გააფთრებულ მტერთან მორკინალს,
არც რომაელთა სისხლი სცხია, არც შებორკილა!
მეც მეტრფით, რომსაც! ვერასოდეს შეძლებთ არჩევანს,
ჩემი მონობაც გეზიზღებათ და გამარჯვებაც!
რახან ისურვა ზეცამ ჩვენი კეთილდღეობა,
არც დამპყრობელის გვირგვინი მსურს და არც ტყვეობა!

კ ა მ ი ლ ი

ჰო, კარგი რისი თქმაც გწადიათ, ჰე უკვე ვიცი!
გამოექეცით ბრძოლას მედგარს, გატეხეთ ფიცი!
ჩუმად მოჰპარეთ მამულს ძალა თქვენი ხელების,
რომ ჩამეხვიოთ ვნებიანად და გახელებით!
დაე, გაგვიცხოვონ! თქვენი ქცევა ჩათვალონ მტრობად!
თუკი სამშობლოს ამჯობინეთ ჩემდამი ტრფობა,
რა მოხდა მერე?! გულის სწორი თუ გეყვარებათ,
კამილსაც მუდამ ეყოლებით სათაყვანებლად!..
და, რაც გამოგყვათ მძიმე ვალად მშობლიურ მიწის,
განძია ჩემთვის, რადგან ჩემი ტრფიალით იწვეით!
ახლა ეგა თქვით, მამაჩემმა როცა გიხილათ,
მოიღუშა თუ სიამისგან ჩაიღიმილა?

ოჯახზე მეტად განა რომის სიკეთე არ სურს?
მას სახელმწიფო ურჩევნია საყვარელ ასულს
ზედნიერება საბოლოოდ დალოცა ჩვენი?
ისე მიგიღოთ, როგორც სიძე, თუ როგორც მტერი?

კ უ რ ა ც ი უ ს ი

მეძვდა ვით სიძეს, მამობრივი თბილი ალერსით,
და სინარულის შუქი ედგა მოხუცს თვალეში
იცოდეს ღმერთმა, რომ არც მაშინ და არც მანამდე,
თქვენი ოჯახის არ ვყოფილვარ მე მოღალატე.
გგონიათ, ბრძოლა მივატოვე და გავიქეცი?
აღბას ვაღმერთებ და კამილის მონად ვიქეცი!
იმ დროს ალალი სასიძოც და გმირიც ვიყავი,
სატრფოც, ვაჟკაციც, სამშობლოსგან გაურთიყავი.
კურაციუსი, ჯადოქმნილი კამილის ეშხით,
იცავდა მამულს ალესილი მახვილით ხელში!
და თუ ქვეყანამ კვლავ მოგვიხმო თვისი შვილები,
კრემლს დავღვრი თქვენთვის და ჩემს მიწას შევეწირები!
ღიახ, ლაშქარში ვიქნებოდი, ვფიცავარ, ახლაც,
და არ ვიგრძნობდი მამულისთვის ბრძოლაში დაღლას,
მაგრამ მშვიდობამ აგვაცილა ვაება, კენესა,
მისი წყალობით ფრთა შეესხა ოცნებას ჩემსას!

კ ა მ ი ლ ი

რაო?! მშვიდობა?! სასწაულის არ მჯერა, არა!

ქ ი უ ლ ი

გულთმისანს მაინც დაუჭერეთ! ჰო, კარგი, კმარა!
ჩერ ეს გავიგოთ, ვინ გავგიღო სამოთხის კარი,
ვინ ჩამორეკა საოცნებო მშვიდობის ზარი?!

კ უ რ ა ც ი უ ს ი

ორი ლაშქარი საბრძოლველად როს განემზადა,
და ყოველ მათგანს მტრის ჩეხვა და მოსვრა ეწადა,
როცა უთრთოდათ ბრძოლის ჟინით მთელი სხეული
და ერთმანეთზე მიიწევდნენ გულამღვრეულნი,

მათ წინ აღუდგა ჩვენი მეფე! აღაპყრო ხელი,
 სთხოვა თქვენს მეფეს, დამდგარიყო ლაშქარი მთელი.
 და როს დადუმდნენ, წამოიწყო: „მკვიდრნო რომისა,
 რომელმა ეშმა მთავავაგონა უინი ომისა?
 შავზნელ ბურუსში ვინ გახვია ჩვენი გონება,
 როცა აღბელი ასულნი გყავთ ერთგულ ცოლებად?!
 დაფიქრდით, ჩვენთან ბევრი არის თქვენი ძმისწული,
 მეზობლები და მოყვრები ვართ, ძმად გაფიცულნი,
 ერთი ვართ სისხლით, წინაპარიც გვყავდა საერთო,
 მაშ, დღეს ჩვენს შორის ომის ცეცხლი რატომ აენთა?!
 დაძაბუნდებით, მოკეთეს თუ ვერ ნახავთ ცოცხალს,
 და გამარჯვების დღესასწაულს ცრემლები მორწყავს!
 ჩვენს ომს ელიან სიხარულით, საერთო მტრები.
 ვინც წაიქცევა, დაჯიჯნიან ისე, ვით მგლები!
 ძლევეამოსილი, ცოცხალ-მკვდარი ვის მოსთხოვს შველას,
 ვინდა უშველის თუ დამხსნელი თვით მოსპო ყველა?!
 ჩვენი ქიშპობით ჩვენი მტრები რომ არ ვახაროთ,
 შევიკრათ მტკიცედ, ერთმანეთის სისხლი არ ვღვაროთ!
 რა ოხრად გვინდა კინკლაობა, ქიშპი და მტრობა,
 ერთმანეთს შორის თუ დავკარგეთ მოყვრობა, ძმობა!
 გაბატონების, ქედმაღლობის მოვსპოთ სურვილი
 და მოისპობა თავისთავად ბრძოლის წყურვილიც!
 რად უნდა ვიყოთ ომისაგან ვნებააშლილი,
 ამას ხომ გვიჯობს ერთობა და მტკიცე კავშირი!
 მოდით, გამოვყოთ მეომრები ყოველ ლაშქრიდან,
 დე, მათ გვიჩვენონ, ბედისწერამ რაც გადაწყვიტა!
 ვინც მოიპოვებს პატიოსნად აქ გამარჯვებას,
 ემონოს სუსტი და ნაწყენიც აღარ დარჩება
 დამარცხებული! ბატონობას ნურავინ ნატრობს!
 ვინც დაეცემა, ქვეშევრდომი იქნება მარტო!
 ნუ დავამდაბლებთ, ნუ შევურცხვენთ მეომრის სახელს,
 მოზეიმეთა აღმებს დაე, ერთგულად გაჰყვეს!
 ამიერიდან იმპერია ვიქნებით ერთი!“
 თქვა და თითქოსდა გადაწყდაო მშვიდობის ბედი
 მტრებმა ერთმანეთს გადახედეს, ენა დაებათ,
 იცნეს ერთურთი მეგობრებმა, ნათესავებმა...

და მათ თვალეზში თითქოს ახლა გამოკრთა შიში,
ვით აპირებდნენ ხელის გასვრას მოძმეთა სისხლში?!
სახეზე ერთად აღებეჭდათ ლხენაც და ძრწოლაც,
თუ ზავი ყველას ახარებდა, აკრთობდა ბრძოლას
მიიღეს რჩევა, მაგრამ დადეს იქვე პირობა,
თუ სურთ ნამდვილად მიაღწიონ ნანატრ მშვიდობას,
მეომართაგან საბრძოლველად სამი დარჩება!
ითხოვეს მცირე შესვენება მათ შესარჩევად
და ბჭობენ ახლა, ვინ გავიდეს საასპარეზოდ!

კ ა მ ი ლ ი

შენს მიჯნურს გული სიხარულის შუქით აევსო!

კ უ რ ა ც ი უ ს ი

ვიდრემდე ბჭობენ, შესაბმელად ვინ გაიჭრება,
თავისუფლება და სილადე იგრძნეს ბიჭებმა!..
ამ ორ საათში, რასაც ბრძანებს ზეცის განგება,
მათი სვე-ბედიც სწორედ ისე წარიმართება!..
ჩვენთან რომია, ხოლო რომში ჩვენი ბანაკი,
ერთმანეთს ხვდება მახლობელი და ამხანაგი!
მე კი ტრფილით ფრთაშესხმული გავფრინდი თქვენთან,
და მამათქვენმა სიტყვა მომცა თქვენს ძმებთან ერთად:
ხვალდან უკვე შეუღლება შემოგათავაზოთ,
და ჩვენი ნატვრა მით აღსრულდეს, ჩემო ლამაზო!
მჯერა, ხალისით შეასრულებთ მამის ბრძანებას!

კ ა მ ი ლ ი

მშობლის სურვილის უარყოფა შეილს ეკრძალება!

კ უ რ ა ც ი უ ს ი

მაშ, გაეშურეთ მამისაკენ ძღვევამოსილი,
რომ მიჯნურობა დაგვირგვინდეს ჩვენი ქორწილით!

კ ა მ ი ლ ი

თქვენთან წამოვალ! მითხრან ძმებმა საკუთარ პირით,
როგორ შეცვალა დაღბინებამ ვაება, ქირი!

ქ ი უ ლ ი

მე კი ტაძარში დავიჩოქებ წინაშე ღმერთის,
წყალობისათვის მადლს ვეტყვი და ვილოცებ თქვენთვის!

მ ე ო რ ე მ ო ქ მ ე ლ ე ბ ა

გამოსვლა პირველი

ჰორაციუსი, კურაციუსი

კ უ რ ა ც ი უ ს ი

უკეთეს გმირთა გამონახვა მართლაც ძნელია,
რომში მოლაშქრე თქვენისთანა სხვა რომელია?!
ღიახ! უკეთესს ვერ ისურვებს კაცი არჩევანს,
თქვენ და ძმებს თქვენსას ჯერ არ განსოვთ მტრის გამარჯვება! }
თქვენმა ჯილაგმა იმდაგვარი მადლი დათესა,
სხვა ოჯახთ შორის რომი თქვენ გცნობთ უპირატესად
და ჩვენც ვირწმუნეთ, რომ თქვენაირ მეომარს ახლა
ჰორაციუსთა მოდგმის გარდა ვერავენ ნახავს.
ეს ბედი სამი ოჯახისთვის საესებით ემარა,
რათა უკვდავყონ ამ კერათა სახელი მარად!
რომაელებმა თქვენ ისეთი პატივი დაგდეს,
სამ ოჯახს თავზე დაადგამდა სამ შარავანდედს.
სახლობამ თქვენმა სიძეობის მომცა უფლება
და მეც კამილთან ვნატრობ ყოფნას და შეუღლებას,
ხოლო საბინი რადგან ჩემი და და ღვიძლია,
თქვენს აღტაცებას ვიზიარებ, ვით შემიძლია.
მაგრამ ტკბილ განცდებს, რაიც მოჰყვა ჩვენს დამოყვრებას,
შეძრწუნება და საზარელი შიში მოჰყვება.
ომის ქარცეცხლში ღვთიურ მადლით ისე ივსებით,
რომ გამარჯვებას ვერასოდეს ვერ ველირსებით!
თქვენ ბედი ისე გმფარველობთ და ისე უყვარხართ,
რომ ალბელები გაიმეტა დასალუპავად.
ალბელებს არა ეშველებათ, უსასოდ შთენილთ,
ამიერიდან ქვეშევრდომი ვიქნები თქვენის!

ჰორაციუსი

აღბა კი არა, რომი არის შესაბრალოსი,
რადგან მოტყუვდა, ბრმად განსაჯა, ბედი თავისი
ჩვენ გვანდო — სამ ძმას. აბა, ეს რა არჩევანია?!
რომში ისეთი ღირსეული მამრნი არიან,
რომ კაცი მათი შეხედვითაც აცახცახდება,
პირისპირ ასეთ მოლაშქრეთა ვინ არ წახდება!
მაგრამ, დე, რისხვა ღმერთებისა დამატყდეს თავზე,
ეს არჩევანი სიამაყის ნექტარით მავსებს!
გულში მინთია ვაჟკაციური რწმენა ისეთი,
მაქვს ჩემი მცირე გულოვნების დიდი იმედი
და რასაც უნდა მიმზადებდეს ბედი მუხთალი,
ო, ვერ დამთრგუნავს, მოწამეა მალლა უფალი!
რომც შეცდეს რომი, რადგან ჩემი ამდენად სჯერა,
ან გაუუმართლებ, ან მახვილის გაეხდები წერა!
ან გამარჯვება, ან სიკვდილი არა, არ ცდება,
ვინც ასე ფიქრობს, არც არასდროს არ დამარცხდება!
ღიადი რომი არასოდეს არ წაქცეულა,
და სულთმობრძავეიც თავს არ ჩავთვლი დამარცხებულად!

კურაციუსი

ვაგლახ! სწორედ აქ ჩემი სულის მომესმის კვნესა:
რაც ჩემს ქალაქს სურს, იგი ზარავს მეგობარს ჩემსას!
ორთავ შედეგი შეჭირვების ლოდად მაწვება,
დაცემა თქვენიც და მშობლიურ მიწის დაცემაც!
აღბას მიზანი სანუკვარი ის არის მხოლოდ,
რომ ამ ჟღერტაში თქვენს სიცოცხლეს მოედოს ბოლო!
თქვით, რა ვიღონო, რა ვარჩიო, ვილოცო ვისთვის?
ასეც და ისეც მკუმუნვარება, ცრემლები მიცდის.
საითაც წავალ, მოლაღატის გზაა ირიბი!

ჰორაციუსი

თქვენ დამითირებთ, თუ სამშობლოს შევეწირები?!
იტყვიან მაინც, ვაჟკაცისგან ეს მსხვერპლი ღირდა,
ვერ ეგუება ცრემლი სახელს დაღუბულ გმირთა!
ჩემს სვეს დავლოცავ, ამდაგვარად თუ უნდა მოვეკვდე,
მამულის ხსნაში მცირე წვლილი ოღონდაც მქონდეს!

კ უ რ ა ც ი უ ს ი

მჯერა, მეგობრებს მაინც მისცემთ ნებას იმისა,
რომ ეწინოდეთ მშვენიერი ამ სიკვდილისა,
რაიც ჯილდოა თქვენთვის, ხოლო სასჯელი ჩვენთვის!
თქვენს უკვდავებას თანატოლთა ცრემლები ერთვის...
ყველაფერს კარგავს დამკარგველი თვისი მეგობრის...
ფლავიანეა...

გამოსვლა მიორა

პორაციუსი, კურაციუსი, ფლავიანე

კ უ რ ა ც ი უ ს ი

გვეტყვი სახელს იმ სამ მეომრის,
რომელნიც ალბამ შეარჩია?

ფ ლ ა ვ ი ა ნ ე

ახლავე გეტყვით.

სწორედ ამიტომ გეახელით.

კ უ რ ა ც ი უ ს ი

ვინ არის-მეთქი?

ფ ლ ა ვ ი ა ნ ე

თქვენა ხართ სამი...

კ უ რ ა ც ი უ ს ი

ვინა?

ფ ლ ა ვ ი ა ნ ე

თქვენ და ორი ძმა თქვენი...

რატომ მიიღეთ ეს ამბავი ასეთი წყენით?

არ გინებართ?

კ უ რ ა ც ი უ ს ი

პატივია ეს ჩემთვის დიდი...

მიკვირს, რამეთუ ამის ღირსად თავს არა ვთვლიდი.

ფ ლ ა ვ ი ა ნ ე

თუ არ გახარებთ ეს პრძანება, დიქტატორს ვეტყვი:
უნდილად შეხვდა კურაციუს ამ ამბავს-მეთქი...
და მეც მოოცებს, აკგვარ პატივს რად შეხვდით მწყრალად?

კ უ რ ა ც ი უ ს ი

ასე უთხარი: სიყვარულის და ძმობის ძალა
შესწირეს ალბას და სამივე იძლევა სიტყვას,
დაუხვდება-თქო ჰორაციუსთ ელვას და რისხვას!

ფ ლ ა ვ ი ა ნ ე

ახლა კი მიხვდით, მზერას თქვენსას რა სევდაც ახლავს...

კ უ რ ა ც ი უ ს ი

ასე გადაეც ჩვენს დიქტატორს! დაგვტოვე ახლა!

გამოსვლა მისამ

ჰორაციუსი, კურაციუსი

კ უ რ ა ც ი უ ს ი

ამიერიდან ბედისწერამ, ღმერთმა და ეშმამ
ჩვენს წინააღმდეგ საბრძოლველად თუნდ პირი შეჰკრან!
დე, აგვიმხედრდეს ჯოჯობეთი, ზეცა და მიწა,
მე მათ ვაჯობებ ამ ბრძოლაში, დავჯაბნი, ვფიცავ,
რადგან ვისმინეთ ისეთი რამ და ელდა გვეცა,
შეჰზარავს ყველა ძეხორციელს, სატანას, ღმერთსაც!
მათი სიავე, მრისხანება, წარღვნა და დელგმა
რაა პატივთან, რაიც დავგდო წყეულმა ბედმა?!

ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი

პატივისცემით ბედისწერა ისე გვეპყრობა,
სიქველეს ჩვენსას განგებ უქმნის შესაძლებლობას,
რომ გამოსცადოს ჩვენი ძალა და ერთგულება,
აი, ამიტომ დავგატენხა უბედურება!

სურდა რწმენა და სიმამაცე მოეცა მეტი
და ამის გამო უჩვეულოდ მოგვექცა ბედის
შესარკინებლად რომ უცნობი მტრისკენ გასწიო
და ურდტვინველად მამულისთვის თავი გასწირო,
დაე, მახვილი მტრების სისხლით იყოს ნაფერი,
მამაცობაა ეს უბრალო, სხვა არაფერი
ამგვარ აღსასრულს ყველა ჩათვლის ჩინებულ ხვედრად,
ხალისით გასწევს მთელი ჯარი მის შესახვედრად!
მაგრამ, ალბელო, ის შესწირო სამშობლო მიწას,
ვისაც აღმერთებ და სალოცავ ხატად თელი ვისაც,
არ დაინდო და შებრალების ღირსადაც არ სცნო,
რომლის დამცველი ცოლისძმაა ან შენი სარძლო;
გაწყვიტო ყველა ეს კავშირი, ხასი მოყვრობა,
მსხვერპლად გაიღო სიყვარული და მეგობრობა,
შესწირო მამულს ის, ვინც შენი ძმა და ღვიძლია,
ასე მოქცევა მარტოოდენ ჩვენ შეგვიძლია!
არცთუ ბევრს ნახავ მოყმეს ამგვარ ღირსებით საყვებს,
რომ სანეტარო დიდებისკენ ილტვოდეს ასე!

კ უ რ ა ც ი უ ს ი

ჩვენი სახელი თუმც არასდროს არ წარიშლება
და ასპარეზიც დიდებისკენ გვეპატიყება,
თუმც არანაკლებ შეგვიძლია ღუშმანთ მოსპობა,
ეგ თქვენი წყრომა მიმაჩნია ბარბაროსობად.
ღედამიწაზე არც ერთ გმირს არ დაუდგამს ფეხი,
დაუფლებოდეს უკვდავებას ამგვარი ხერხით!
ძვირად გვიჯდება განდიდების ეს განთიადი,
სისხლიან ნათელს მირჩევნია შავი წყველიადი.
თქვენა ხართ მოწმე, რომ ჭოჭმანი არ დამიწყია
და სიყვარულზე ქვეყნის ვალი არ გამიცვლია,
ვერცა მოყვრობამ, სატრფოსადმი ვერც ერთგულებამ
ვერ დამავიწყა ჭეშმარიტი ვალდებულება.
და რაკი ალბამ ჩემში მსხნელი იპოვა თვისი,
როგორც თქვენ რომმა, მეც გამხადა პატივის ღირსი!
მეც მინდა ალბას გაუთენდეს დილა მზიანი,
მეომარი ვარ, მაგრამ მაინც ადამიანი!

თვალეზში გატყობთ, ჩემი სისხლის დაღვრა გწადიათ,
 მეც უნდა თქვენი მოკვდინება მსურდეს ცხადია!
 მამული მიხმობს, ბედმა დიდი მარგუნა ძრწოლა:
 ძმა უნდა მოვკლა და მისი და შევირთო ცოლად!
 რადგან ასე სწადს ჩემს ქვეყანას, დე იყოს აგრე,
 ყოფა ამგვარი სისხლს მიწამლავს და გულსაც ანგრეც!
 მე ჩემი თავი მეცოდება, მებრალების ისე,
 რომ მშურს იმათი, ვინც ვერ ხედავს სინათლეს მზისა.
 მოვალეობას არ ვაპირებ განვუდგე განზე,
 სულ არ მაშინებს იგი, თუმცა მაშფოთებს ძალზე,
 რაც მომცა — მხიბლავს, რაც წამართვა — იმაზე ვტირი,
 და თუ რომს არად მიაჩნია ამგვარი გმირი,
 მადლობა ღმერთს, რომ არ ეკუთვნის რომს სისხლი ჩემი,
 თუ რომაელი არ ვარ, კაცად ხომ მაინც ვრჩები?!

პო რ ა ც ი უ ს ი

რომაელი რომ გახდეთ, ღირსი ამ სახელისა,
 იმაზე მეტი უნდა შეძლოთ, რაც მე მეღირსა!
 შეუღრეკელი თუა კაცი, მყარი და მტკიცე,
 ის არ დაუშვებს, სარბიელი სისუსტეს მისცეს.
 ვინც უკვდავების გზას დაადგა, ვაშა იმ მხედარს!
 ო, არასოდეს იგი უკან არ მოიხედავს!
 მძიმეა ჩვენი განსაცდელი და მწუხარება,
 მაგრამ გულს კრთობა ოდნავადაც არ ეკარება.
 ვისაც მიმისევს ჩემი რომი, ცაა თავდები,
 არ შევიცოდებ, საკუთარ ძმის მტერი გავხდები!
 ბრმა აღტყინებით დავუხვდები ამგვარ დიდებას
 და ქვეყნად ჩემზე ბედნიერი პრინი იქნება!
 წმიდათაწმიდა ხვედრს ამდაგვარს როცა მოელი,
 უნდა ჩაიხშო სხვა რამ ზრახვა, ზრუნვა ყოველი,
 თორემ სინდისი გილალატებს, შეგეშინდება!
 რამეთუ ჩემი ამორჩევა რომმა იწება,
 იმგვარი ნდომით, ვით შევირთე თქვენი დაიკო,
 მზად ვარ ცოლისძმას მკერდი ახლავ ორად გაგებოთ!
 ენამქვევრობას, ენის ტარტარს ზედმეტს ვერ ვიტან,
 მე ვარ მოსისხლე თქვენი მტერი ამიერიდან!

კ უ რ ა ც ი უ ს ი

არა! კვლავ ძმა ხართი სწორედ ეს მკლავს, რადგან სიმწარე
განდიდებისა, თქვენ რომ ეგ'ხომ მტკიცედ იწამეთ,
თუმც დიადია, ვითარც ჩვენი ტანჯვა-ვარამი,
მხიბლავს და მაინც საშიშია და შემზარავი

ჭ ო რ ა ც ი უ ს ი

რა საჭიროა თვალთმაქცური წილადობილა,
თქვენი ხელობა ცრემლის ღვრა და ურვა ყოფილა,
აგერ ჩემი დაც! მასთან ერთად თუ ატირდებით,
ეკვი არა მაქვს, საუცხოოდ შეხმატებილდებით!
ხოლო მე თქვენს დას მივაშურებ და ასე ვეტყვი:
არ დაივიწყო, რომაელის ცოლი ხარ-მეთქი,
რომც მომკლათ, მაინც ჰყვარებოდეთ, მაგრამ არასდროს,
ჭორაციუსის მიწა-წყალსაც არ უღალატოს!

გამოსვლა მეოთხე

ჭორაციუსი, კურაციუსი, კამილი

ჭ ო რ ა ც ი უ ს ი

დაო, შენც იცი, არჩევანი რომელთ ეღირსათ?

კ ა მ ი ლ ი

ვაგლახ, რომ ჩარხი შეტრიალდა ჩემი ბედისა!

ჭ ო რ ა ც ი უ ს ი

გამხნევედი, კამილ! ჩვენს გვარს ცრემლი როდი უხდება!
თუ საქმრო მძლე და სხივმოსილი დაგიბრუნდება,
გთხოვ, არ მიიღო, ვით ღუშმანი, შენი ძმის მკვლელი,
არამედ, როგორც მეომარი, რაინდი ქველი
ქვეყნის წინაშე ვინც ვალს იხდის, კეთილშობილად
უნდა ჩათვალო! შენი ქმრობის ღირსი ყოფილა!
ცოლად გაჰყევი, დაუფასე ეგ სიჩაუქქე!
ხოლო შენს სატრფოს მზის ნათელი თუკი ჩავუქრე,

ოდეს ლაწვებზე ცხარე ცრემლებს გადმოაგორებ,
ნურც საყვედურს და ნურც სინანულს ნუ გამაგონებ.
დასწყევლე შენი ბედისწერა, რამაც გაგსრისა,
გადმონათხიე მწუხარება, გესლი დარდისა,
შეპრისხე ცა და დედამიწა, მწუხარე ბინდი,
მიჯნური რატომ მომიკლესო, არ დასძრა კრინტი.
(კურაციუსს)

მარტო დაგტოვებთ ერთი წუთით, თუ შეიძლება,
მერე კი წავალთ, სადაც გვიხმობს ჩვენი ღირსება!

გამოსვლა მახუთე

კურაციუსი, კამილი

კ ა მ ი ლ ი

განა სახელი და პატივი თქვენთვის მეტია,
ვიდრე პირუთენელ სიყვარულით როცა გეტრფიან?

კ უ რ ა ც ი უ ს ი

ვაგლახ, რომ ვუწყი, კარგად ვუწყი, რაც უნდა მოხდეს:
ან დარდი მომკლავს, ან თქვენი ძმის ხმლით უნდა მოვკვდე!
მე ამ მადლს ვიღებ ისე, როგორც უმძიმეს სასჯელს,
ვინც ამირჩია, კრულვას ვუთვლი და ვწყევლი ასჯერ!
მაწამებს ის, რომ ვიმსახურებ ამდაგვარ პატივს,
დამსაშავე ვარ სამშობლოსთან და ცაში აღის
ვაება ჩემი!.. მებრალებით თქვენც, ჩემი თავიც...
საასპარეზოდ, რა ვქნა, უნდა გავიდე მაინც!

კ ა მ ი ლ ი

არა! მე გიცნობთ! ჩემგან ელით თხოვნას, მუდარას,
თორემ გულს თქვენსას ტრფობის გარდა არა უნდა რა!
გმირობით ბრწყინავთ!.. თქვენზე უკეთ სხვა ვინ ილაშქრებს?
უდიდესია თქვენი ღვაწლი ქვეყნის წინაშე!
თქვენებრ მებრძოლი და მამაცი ვინმე ყოფილა?
თქვენსავით მიწა მტრის გვაშებით ვინმემ მოჰფინა?

თქვენს შუქს და სახელს ვერაფერი აწ ველარ მოშლის,
დე, ისახლოს თავი სხვამაც სისხლიან ომში!

კ უ რ ა ც ი უ ს ი

დაფნის გვირგვინით თავი რატომ შეამკონ სხვისი,
როცა გვირგვინის და ძეგლისა თავად ვარ ღირსი?
არ მსურს სამშობლომ დამიწუნოს რკინის მარჯვენა,
რომელსაც ძალუძს მოუტანოს მას გამარჯვება
თქვენდამი ვნებით გათანგული ჩემი დიდება
და ვაჟკაცობა საძრახისად დაგვირგვინდება
ოხ, ალბა! ჩემში ბრძოლის ყინი აღარ დაცხრება,
ჩემზეა შენი გამარჯვება ან დამარცხება!
რახან მოგვანდე მე და ჩემს ძმებს ბედი, იცოდე,
თავს არ შევირცხვენ, ან თუ მოვკვდე, ნუ შემიცოდებ!

კ ა მ ი ლ ი

მაგრამ ამით რომ მე მლალატობ?

კ უ რ ა ც ი უ ს ი

ზეცის ნებაა!

კაცის სიცოცხლე მისი მიწის საკუთრებაა!

კ ა მ ი ლ ი

შორდები სიძეს! გაშორდება შენი დაც, ალბათ,
მეუღლეს თვისას!

კ უ რ ა ც ი უ ს ი

მეც ეს მტანჯავს! რომმა და ალბამ
საასპარეზოდ როცა მე და თქვენი ძმა გვისმო,
ღისა და სიძის ნეტარ სახელს წაართვა სიტბო!

კ ა მ ი ლ ი

ნუთუ შენ შეძლებ, გეცხოს სისხლი ჩემი ძმებისა,
და ხელი მთხოვო, როგორც ჯილდო გამარჯვებისა?!

კ უ რ ა ც ი უ ს ი

ნულარ მაგონებთ, დავიწყებას ვნატრობ რაისაც,
ჩვენი ტრფიალი ავბედობის ბინდმა დანისლა.
ნუ ტირით, კამილ!.. გევედრებით...

კ ა მ ი ლ ი

რად ამატირეთ?

მიჯნურმა ჩემმა სასიკვდილოდ როგორ გამწირეთ?
როცა აანთო ჩირალდანი ჩვენთვის ჰიმნევესმა,
საზარელ შხამით თქვენი გული რად დაიგესლა,
რატომ ჩააქრეთ?.. ბოროტებას რატომ მინებდით,
რად მატყუებდით, მიყვარხარო, თუ მაკვლინებდით?!

კ უ რ ა ც ი უ ს ი

რა მეტყველია ცრემლთა ელვა სატრფოს თვალეში,
ღვთაებრივ სახეს როცა ახვევს სიმწუხარეში
გული მიკვდება, როცა მიჯნურს ნაღვლიანს ვხედავ,
რწმენაც მერყევა და პატივის შერისხვას ვხედავ...

სევდა-ვარამით ნუ გამდრიკავთ, ღმერთებს გაფიცებთ,
მოვალეობას ცხარე ცრემლით ნუ დამაგიწყებთ.

ვყოყმანობ, ვეჭვობ და ძალ-ღონეც მეღევა, ვატყობ,
კურაციუსში მეომარი დაჩრდილა სატრფომი
თუკი ვაჯობე მეგობრობას, გამტეხა თითქმის,

ხომ უნდა ვძლიო სიყვარულს და ნანატრის ქვითინს?

ნუ მებრძვით ცრემლით! სულ ერთია არ დაგთანხმდებით,

თქვენს ყოველ მოთქმას მრისხანების ცეცხლით დავხვდები!

თავს სისასტიკის ისრებისგან უმალ დავიცავ,

არ მსურს ცრემლების აღმოდებულ ტბაში დავიწვა.

გწყევლით! დამსაჯეთ! უმადურზე შური იძიეთ!

არ მიჯავრდებით?! გული მაინც ვერ გაგიციეთ?!

თავლაფს რომ გასხამთ, რად არ ჰგოდებთ ბოღმით, სიმწარით?

წავიდა, გაქრა ტრფობა ჩვენი, ვითარც სიზმარი!

შეგეწირები, სათნოებავ, მსხვერპლად, ზვარაკად,

და მაინც უნდა გილალატო, სხვა გზა არა მაქვს!

კ ა მ ი ლ ი

ნუ უღალატებ, და ღმერთები იყვნენ თავდები,
კი არ შეგრისხავ, უფრო მეტად შემიყვარდები!
რაგინდ მზაკვარი იყო, ჩემთვის ხარ სათაყუანო,
ნუ, ნუ ისწრაფი ძმების სისხლი ჩქარა დაღეარო!
ნეტავ შენც იყო რომაელი, შევკრავდი ამ წუთს
გვირგვინს და თავზე დაგადგამდი ლამაზად დაწნულს,
ტანზე სასწრაფოდ აგასხამდი ბეგთარს საომარს,
გაგამხნეებდი, შეგმატებდი გამბედაობას!
ღირსი ვარ ვიყო ღმერთებისგან აწ გამიჯნული,
ძმას რომ ვლოცავდი და გაწირვა მსურდა მიჯნურის...
დაბრუნდა! ქვეყნად არ იქნება ჩემსავით კრული,
თუ ცოლმა მასაც ვერ მოუღბო სიკერპე გულის!

გ ა მ ო ს ვ ლ ა მ ე ა მ კ ს ე

შორაციუსი, საბინი, კურაციუსი, კამილი

კ უ რ ა ც ი უ ს ი

ცაო, ჩემს გულის დასათრგუნად რომ არ იკმარე
საცოლე, ვხედავ, ახლა კიდევ და მომიყვანე?
თუ ეს დევგმირი ცოლის ცრემლმა გატეხა, უცდით
მეც მისებრ გავტყდე და შევიქმნე ჯაბანი, სუსტი?!

ს ა ბ ი ნ ი

გთხოვ, ძმაო ჩემო, შემისრულო სურვილი ბოლო,
განშორებამდე მოგეხვიო, ეს მინდა მხოლოდ.
თქვენს სისხლი მაქვს! თქვენს ღირსებას მეც თქვენებრ ვუვლი
და არ ვეცდები აგითრთოლოთ ვაჟკაცებს გული!
თუ ჩემი ცრემლი თქვენს სიმტკიცეს ცვილივით დასწვავს,
არ გიწოდებდით არასოდეს არც ქმარს და არც ძმას.
თუ ნებას მომცემთ, კიდევ ერთს გთხოვთ: გამხადეთ ღირსად
ვიყო ერთგული ამგვარი ძმის, ამგვარი ქმრისა.
თქვენს სათნობას მკრეხელობა ვაშორო მინდა,
რომ არ შებღალოს თქვენი სული წმიდათაწმიდა!

რომ არ ჩაგთვალონ დამნაშავედ, რახან გაგწირათ
 ბელ-ილბალმა და ერთმანეთის მტრებად გაქციათ.
 ნათესაობის მე ვკერავდი თქვენს შორის კავშირს,
 მე რომ არ ვიყო, თქვენც უცხონი იქნებით მაშინ.
 იავარპყავით ეს მოყვრობა, მოსპეთ სრულიად,
 რადგან სულს თქვენსას მძულვარება უფრო სწყურია.
 ჩემი სიკვდილით მოიპოვეთ უფლება ზიზღის,
 ასე სურს ალბას, დიდი რომიც ამისთვის იბრძვის!
 მომაშთეთ ერთმა, რომ მეორემ შური იძიოს,
 და ამ ბრძოლაში უხიაკად არ გაიწიროს!
 ალალ მეომრად ღმერთი თქვენში მას მაინც ჩათვლის,
 ვინც სისხლს აიღებს თავის დისთვის ან ცოლისათვის!
 მაღალ სიქველის ბრწყინვალეებას, გთხოვთ, ნუ წაბილწავთ
 და სხვა საბაბით სიცოცხლესაც ნუ გადაიწვავთ!
 გწამდეთ, სამშობლო არ დაგაკლებთ კრულვას და წყევლას,
 თუ მტრების ნაცვლად არ მიუტანთ მოყვარეს მსხვერპლად!
 მას სურს, არ გაჟღდეთ ერთმანეთი და ისე მოკვდეთ!
 ნულარ აყოვნებთ, მოსახდენი ახლავე მოხდეს!
 ნუ გებრალებათ, სასიკვდილოდ გამიპეთ მკერდი,
 სისხლში შეღებეთ ჩემი ძმების და ერთადერთი!
 აჰა, რას უცდით? ვერ გაიგეთ? ჩემით დაიწყეთ,
 თქვენი სიცოცხლე ნამდვილ მსხვერპლად რომ გადაიქცეს!
 ზეცამ ინება, ჩენი სისხლი რომ აერია,
 ძმა ალბელი მყავს, ხოლო ქმარი რომაელია,
 მე კი ორთავე! იმისათვის არ მკლავთ კიდევაც,
 თქვენს გამარჯვებას რომ დავესწრო და თქვენს დიდებას,
 ვნახო მოკლული ან ღვიძლი ძმა, ან ჩემი ქმარი,
 დაფნის გვირგვინზე ძვირფას სისხლის ვიხილო ცვარი!
 აბა ორთავეს სული როგორ გაგინაწილოთ?
 ძმა რომ დავლოცო, უმაღ ქმარი უნდა გავწირო.
 ღიმი ვაფრქვიო აღზევებულს, მორეკილს ცრემლი?
 ოჰ, არა, არა, მე ამდაგვარ სიცოცხლეს ვწყევლი
 ომს ვერ დავუტედი, რომელიმემ გამიპეთ მკერდი,
 თორემ ახლავე თავს მოვიკლავ, მოვიკლავ-მეთქი
 კერპო მხედარნო, რას აყოვნებთ! ბოლოს და ბოლოს,
 ჩავაქრო თქვენი ალტყინება მე ძალმიძს მხოლოდ!

როს ერთმანეთზე ხმლებს აღმართავთ, რალას გახდებით,
გულგანგმირული როცა ფერხთქვეშ ჩაგეარდებით?!
უარს თუ მეტყვიოთ, ეს მახვილი, ვფიცავარ, მყისვე,
ჩემში გაივლის და თქვენს სხეულს განგმირავს ისე!

ჰორაციუსი

ოჰ, ცოლო!

კურაციუსი

ღაო!

კამილი

ყოჩალ, საბინ! ტყდებიან, ვატყობი

საბინი

მკვდრის ფერი გადევთ! ოხვრა რატომ აღმოგხდათ, რატომ?
შიშმა შეგიპყროთ? აბა რატომ გაკმიდეთ ენა?
რომის და ალბას დამცველები თქვენა ხართ, თქვენა?!

ჰორაციუსი

აგრე რად ელტვი შურისგებას, რას მემართლები,
რად მებრძვი ასე უღმობელად და შემართებით?
რას ერჩი პატივს, რაც ქვეყნისგან დავიმსახურე,
სიქველეს ჩემსას სიძულვილით რატომ დაპყურებ?
იკმარე, საბინ, აგრერიგად რომ აეწრიალდი,
და მომეც ნება დავასრულო ეს დღე დიადი.
ან დაკნინება ჩემი სულის რად სთხოვე გამჩენს?
გიყვარდე ისე, საამაყო მეუღლედ დავრჩე!
საეჭვოდ ნუ ხდი გამარჯვებას, დაგვტოვე ჩქარა!
რატომ ვკამათობთ უსაფუძვლოდ ამდენ ხანს, კმარა!
მსურს სასახელოდ დავასრულო დინება დღეთა!

საბინი

აწ ნულარ შიშობ, ჰა, მაშველნი მოდიან შენთან!

გამოსვლა მეშვიდე

მოხუცი ჰორაციუსი, ჰორაციუსი, კურაციუსი, საბინი, კამილი

მოხუცი ჰორაციუსი

რა მოხდა, შვილნო? აპყოლინხართ ღელვას ვნებათა?
დედაკაცებთან დროს რად ჰკარგავთ, რა დაგემართათ?
აღსდექით, მტერთან შესაბამელად გასწიეთ მალე,
აქ რას დამდგარხართ, ეგ ცრემლები დაუთმეთ ქალებს,
ამათ თუ ყური დაუგდეთ და დიდხანს იდგებით,
მათი გოდება გაგალბობთ და თქვენც ატირდებით.
გაიქეცით და აიცდინეთ ცდუნება ჩქარა!

საბინი

ნუ შიშობთ, მათზე არ მოქმედებს მუდარა, არა!
რა არ ვეცადეთ: თხოვნით, ხვეწნით, ვაით და ვიშით,
ვერ დავიყოლეთ თქვენი მოდგმა და თქვენი ჯიშო,
ჩვენი კვითინით გული ოდნავ თუ უნაზღვრებათ,
მობრძანდით თქვენ და ძალგიძთ კიდევ მათი აღზუნება
წავიდეთ, დაო, ვაებაში აბა რა ჰყრია,
მათთან ბრძოლაში იგი ჩლუნგი იარაღია.
სასომიხდილნი დაგიტირებთ კვნესა-გოდებით,
წადით, იბრძოლეთ, ჩვენ კი სიკვდილს დაველოდებით!

გამოსვლა მერვე

მოხუცი ჰორაციუსი, ჰორაციუსი, კურაციუსი

ჰორაციუსი

ძალზე ღელავენ, მამაჩემო, ჩვენი ქალები,
მიხედეთ, გარეთ არ გაუშვათ, გემუდარებით!
მათი ვაება, გულის ხეთქა და აწივლება,
ბრძოლას ჩაგვიშლის და შეგვარცხვენს აუცილებლად!
უფრთხილდით, თორემ მათ უზნეო დედაკაცობას
მიიჩნევს ყველა ჩვენს სილაჩრედ და თვალთმაქცობად

და ეს პატივი, დაფასება, ჩვენი ღირსება,
სამართლიანი დაექვეებით დაინისლება.

მ ო ხ უ ც ი ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი

მათ მე მოვუვლი! თქვენ კი წადით, ძმები გიცდიან,
მამულს შესწირეთ ყველაფერი, რაც შეგძლიათ!

კ უ რ ა ც ი უ ს ი

რა ვთქვა წასვლისას აღარ ვიცი, სიტყვებს დავეძებ...

მ ო ხ უ ც ი ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი

ვერ ამიჩვილებთ გულს ვერაფრით!.. იასპარეზეთ,
როგორც ვაჟაკებს ეკადრება! არ მყოფნის სიტყვა
ცასამხნევებლად! როგორც მინდა, ისე ვერ მითქვამს!
თვალცრემლიანი გეთხოვებით! თქვენ მოიხადეთ
თქვენი ვალი და დანარჩენი ღმერთებს მიანდეთ!

მ ე ს ა მ ე მ ო ჟ მ ე დ ე ბ ა

გამოსვლა პირველი

ზ ა ბ ი ნ ი

რა გზას დავადგე, სულო ჩემო, მარქვი, რა გიყო,
ვიყო ერთგული მეუღლე თუ მკვიდრი და ვიყო?!
ორად ნუ გავყოფთ ჩვენს სურვილებს, რაღაც ვილონოთ,
ვეცადოთ, მძიმე განსაცდელმა არ დაგვიმონოს.
ვის მივეკედლო, ვის მივემხრო, რომ აღარ ვიცი?
მტრად ვინ ვიგულო: მეუღლე თუ ჩემი ძმა ღვიძლი?
ქმარს სიყვარული იცავს, ძმას კი თვითონ ბუნება,
და ორივესთან მიმაჯაჭვა ვალდებულებამ!
მათ მაღალ ზრახვებს უნდა აჰყვეს ჩემი ფიქრები,
ვიქნები ცოლიც და სამი ძმის დაიც ვიქნები!
ოთხთა წინაშე, ვით ღმერთებთან მუხლებს მოვიყრი,
მათ ვაჟკაცობას მეც მივბაძავ, ქედს არ მოვიხრი!
მათი სიკვდილი ლამაზია, ვითარც ოცნება,

როდი შემაკრთობს არნახული ეგ საოცრება!
მართლად თუ განვსჯი, არც ბედი მაქვს უსასტიკესი,
მსხვერპლი კი არა, მთავარია მსხვერპლის მიზეზი!
აღგვაფრთოვანოს გამარჯვებამ და აღტყინებამ
ძღვეამოსილის მთელ ოჯახს რომ მოეფინება!
ნულარ ვიფიქრებთ, როგორ გახდა ქვეყნის დამხსნელი,
რა სისხლის ფასად ამობრწყინდა მისი ნათელი.
ოჯახის ნდომა, ვფიცავ, ჩემი სურვილიც არი,
ერთის შვილი ვარ, მეორესი ქებული რძალი
ხუნდებით ისე მივიჯაქვე ეს ვაჟკაცები,
ორივე ხელი მომაწყდება ერთის დაცემით!
ო, ბედისწერავ, შენი გესლი თუმცა მწარეა,
შენი სიმკაცრე მაინც მხიბლავს და მიხარია
ვკვრეტ შეტაკებას უშფოთველად ჩემი მკვიდრების,
მკვდარს არ ვიტყვებ, ცოცხლისათვის არ შევშინდები!
ოი, ოცნებავ, საამოვ და თანაც მაცდურო,
ჯანო, შუქისგან სულმთლად დაცლილ-გამონაწურო,
სხივო, წამით რომ ცის ტატნობზე ავარვარდები;
დამაბრმავებ და სიზმარივით ხელად გაქრები,
უკუნეთში რომ ელვასავით უცბად ინათებ,
დაისს განაგდებ, ბნელეთს უფრო გააწყვდიადებ,
ასე მალიად გაიბრწყინე შენ ჩემს თვალებში,
რომ ჩაგეძირე მწუხარების მრუმე ღამეში.
შენი ციაგი კაეშნიანს მხიბლავდა უცებ,
ძვირად მისვამდი დალხინების ხანმოკლე წუთებს!
ჩემს გულს დარდების უამრავი დაესო ხმალი,
მიმკურნალებენ ისევ ძმები, ან ჩემი ქმარი!
მათ აღსასრულზე როცა ვფიქრობ, საბაბზე მეტი
ქმუნვის მიზეზად მესახება მებრძოლთა ბედი!
და მას მარჯვენა წმინდა სისხლში ამოესვრება,
ვინც განდიდებას ამდაგვარი მსხვერპლით ეცდება
დამდაბლებულის ოჯახს ვგლოვობ და დავტირივარ,
ერთის ცოლი ვარ, მეორესი ქალიშვილი ვარ!
და ეს ჯაჭვები ისე არის გადახლართული,
გამარჯვების ხმა მომესმება, როგორც დასტური
მისი სიკვდილის, ვინც ძალიან მიყვარდა ერთ დროს,

თქვენი მშვიდობა, თქვენი ზავი ეს არის, ღმერთნო?!
თუ მფარველობას ზეცისაგან ესრეთს მოველით,
რისხვის ქამს, ალბათ, რა მკაცრი ხართ, რა უღმობელი..
ან როგორ დასჯით მკრეხელობას და ბოროტებას,
თუ სჯით ამგვარად კეთილშობილ სულის გოდებას?!

ბამოსვლა მეორე

საბინი, ქიულო

ს ა ბ ი ნ ი

ვინ აღესრულა, ვინ ემსხვერპლა მახვილს ალესილს,
ჩემი ძმები თუ ჩემი ქმარი უსაყვარლესი?
თუ მათ უწმინდურ იარაღებს ბედმა დასცინა
და ვით ზვარაკი სათითაოდ ყველა გასწირა?!
იქნებ სურს ზიზლით მოზეიმე არ გავახარო,
და მომიწოდებს, ყველასათვის ცრემლი დავღვარო?!

ქ ი უ ლ ი

ნუთუ არ იცით, ზენაარსმა რარიგ ინებბ
შეცვლა ყოვლისა?

ს ა ბ ი ნ ი

მე საიდან მეცოდინება?
როს მამამთილმა ჩვენთვის დიდი ზრუნვა გასწია
და ეგ სასახლე სატუსალოდ გადააქცია!
მე და კამილი დაგვამწყვდია, რადგან ელოდა
შვილი და რძალი ბრძოლის ველზე გაიჭრებოდა!
და ჩვენი ურვა, ვაი-ვიში, კვნესა-გოდება
ორივე ბანაკს სიბრალულით აათრთოლებდა!

ქ ი უ ლ ი

ნუ გაირჩებით, ვარამი და სევდა გეყოფათ!
ასპარეზობას დაბრკოლება გადაეღობა.
და აი, როცა ქამი დადგა ბრძოლის დაწყების,

გაისმა ღრტვინვა და ყიჟინა ჯარისკაცების.
რა დაინახეს, მოყვრებს შორის იწყება შეხლა,
ეწირებიან ვაჟკაცები სამშობლოს მსხვერპლად,
ერთს სიბრალული გაეღვიძა, მეორე შეკრთა,
მესამე ბრძოლის გააფთრებას ზეიმით შეხვდა,
ზოგი თვლის სულის სიღიადედ გმირობას ამგვარს,
ზოგმა უხეში მკრეხელობა შეარქვა ამას;
ბოლოს ვინც გამობდა ამ საქციელს და ვინც იცავდა
გაერთიანდნენ, პირი შეკრეს, ყველა კიცხავდა,
ბარბაროსული შერკინებით აღშფოთდა ყველა,
ყვირილ-ყიჟინით განაშორეს მებრძოლნი ხელად!

ს ა ბ ი ნ ი

დიდო ღმერთებო, მომიტევეთ, თუ რამ შევცოდე...

ქ ი უ ლ ი

არ კი შეგფერით დამშვიდებით იყოთ ესოდენ!
იმედის შუქი გამოკრთაო, ეს როდი ნიშნავს,
რომ მივალწიეთ სანუკვარი მშვიდობის მიჯნას!
ვინ შეაჩერებს ქედმაღლური ბუნებით სავსე
მამაც რაინდებს სახელოვან დიდების გზაზე?!
რაკი განგებამ უწყალობა ასეთი ბედი,
მათში სურვილს და ჟინს ბრძოლისა ვერ ჩაკლავს ღმერთიც!
გმირს უხარია, როცა ესმის ნაღარის ცემა,
სიბრალული კი მიაჩნია თავხედურ ქცევად!
სწამს, რომ ბანაკთა აღშფოთება მის სახელს არცხვენს,
ბრძოლის დათმობა ამიტომაც არ უნდა არც ერთს!
ვინც დაიმონებთ, უჯობთ იმან გაუპოს მკერდი,
ვიდრე უარჰყონ სასახელო ამგვარი ხვედრი!

ს ა ბ ი ნ ი

ოჰ, რა ჯიუტნი არიან და კერპი გული აქვთ!

ქ ი უ ლ ი

ყველა აჯანყდა! ზოგს ახლავე ბრძოლა სწყურია,
ზოგი მოითხოვს ზავს, მშვიდობას და შერიგებას,

შფოთვა, გნიასი ერთმანეთში ისე ირევა,
არვინ დაგიღვეთ არც უფროსებს და არც წოდებას,
მეფეც განცვიფრდა და მეომრებს ეს უთხრა მხოლოდ:
„რადგან თქვენს დაეას და თქვენს კამათს არ უჩანს ბოლო,
ღმერთებს მივმართოთ! დე, განაგოს განგებამ მალლა,
ჯობს მორკინალთა შერიგება, თუ სისხლის დაღვრა?
თუ ზეცამ ზავი უარპყო და ბრძოლა ინება,
ჩვენი ვალია უდრტვინველად დამორჩილება!“
მეფის ნათქვამმა იმოქმედა ყველაზე ისე,
ექვსივე მებრძოლმა იარაღი დაყარა მყისვე!
თუმცა ექვსივე აღზევების წადილით თრთოდა,
უნდა ესმინათ ზენაარსის, სხვა რა გზა ჰქონდათ!
და ტულიუსის ბრძნულმა აზრმა ქცეულნი ხელად,
რიდით თუ კრძალვით უნებლიეთ მოტეხა ყველა!
ორთავ ლაშქარი გადაიქცა ერთ ლაშქრად თითქოს,
თითქოს ორთავეს მბრძანებელი ტულიუს იყოს.
თუ რა მოხდება, მსხვერპლთშეწირვის შემდეგ გვამცნობენ!

ს ა ბ ი ნ ი

მწამს, რომ ამ ბრძოლას — ბოროტეულს ღმერთნი დაგმობენ!
არ სცნობენ, როცა უკეთური ბრძოლა ცხადდება,
და ჩემი ნატვრაც სიზმარივით ამიცხადდება.

გ ა მ ო ს ვ ლ ა მ ე ს ა მ ე

ს ა ბ ი ნ ი, კ ა მ ი ლ ა, უ ი უ ლ ი

ს ა ბ ი ნ ი

კარგი ამბავი შევიტყვე და უნდა გახარო!

კ ა მ ი ლ ი

მეც ვიცი, მაგრამ კარგ ამბავად როგორ ჩავთვალო?!
მამაჩემს უთხრეს, მაგრამ ისე გასახარელი
ვერა ვისმინე, გადამყროდა სევდა-ნაღველი.
ღრობით თუნდაც შეწყდეს ქლეტა და სისხლში ცურვა,

გახანგრძლივდება მხოლოდ ჩვენი ვიში და ურვა.
შეება ერთი გვაქვს, თუ ღმერთებმა ასე ინებეს,
მოგვიანებით დავიტირებთ დასატირებელს.

ს ა ბ ი ნ ი

ღმერთებმა მამ რად შთააგონეს ხალხს აჯანყება?

კ ა მ ი ლ ი

მერწმუნე, ზეცა მშვიდობაზე არ დათანხმდება,
ეს არჩევანი თვით ღმერთებმა არ გვიკარნახეს...
არა ერის ხმა, ხმა ღვთისაა, ბედს რომ განაგებს!
გულგოროზ ღმერთებს ძირს დაშვება არც ისე უყვართ,
მხოლოდ მეფის სულს ეწვევიან ხანდახან სტუმრად,
რამეთუ მეფე, რომლის ძალას მორჩილებს ყველა,
ღვთაებრიობის იღუმალი ნათელით ელავს!

ქ ი უ ლ ი

რადა ქმნით, კამილ, დაბრკოლებას ნაძალადევად?
გახსოვთ, მისანმა რა გაუწყათ? მოგვი არ სცდება!
რად გსურთ ჩათვალოთ დაკარგულად უკვე ყოველი,
ნანატრ იმედის აღსრულებას სანამ მოელით?!

კ ა მ ი ლ ი

მოგვი-მკითხავი არასოდეს ნიღაბს არ იხსნის,
ნაკლებად გესმით მისნის, როცა მისი ხმა ისმის,
ბრძენის ღალადში თუ ვერ ამჩნევ ფარულ ცდუნებას,
ვაი უბედურს, მის განაჩენს ვინც ერწმუნება!

ს ა ბ ი ნ ი

გვმართებს ვუსმინოთ ზენაარსს და რწმენით ვიცადოთ,
რათა სიამე სასოების კვლავ განვიცადოთ!
აღსავლის კარებს როცა ზეცა ნახევრად გვიხსნის,
თუ არ იწამე, არ იქნები არც მისი ღირსი!
და ჩვენი სული ღვთის განაჩენს თუ არ ენდობა,
ბედნიერებას გააძევებს უიმედობა!

კ ა მ ი ლ ი

ყოველ მოვლენას თვით განაგებს ზეცა იმთავად
და აწესრიგებს საქმეს ხალხის დაუკითხავად!

ქ ი უ ლ ი

ნუ შიშობთ, მადლი დაიფრქვევა ზეციდან მალე!
მშვიდობით, წავალ გასაგებად, რა ხდება გარეთ.
მწამს, ჩემს მოსვლამდე მოგცილდებათ ჭმუნვა და დარდი,
კვლავ აღივსებით ვნებისა და ტრფიალის მადლით!
აწ გულში ნულარ ჩაიგუბებთ ნალველს გესლიანს
და საქორწინოდ მოემზადეთ, უმჯობესია!..
ასე იქნება!

კ ა მ ი ლ ი

არა მგონი! რა ვქნა, არ მჯერა!

ქ ი უ ლ ი

არ გჯერათ? საქმით დარწმუნდებით, კამილ, ამჯერად!

გ ა მ ო ს ვ ლ ა მ ი ო თ ხ ა

ს ა ბ ი ნ ი , კ ა მ ი ლ ი

ს ა ბ ი ნ ი

მსურს არ დავმალო და პირდაპირ გითხრათ სათქმელი:
რად დაგიშრიტათ მწუხარებამ გულში ნათელი?
ნეტავ თქვენ როგორ გაუძლებდით გასაჰირს ამგვარს,
თქვენც რომ გხედავდეთ განსაცდელის პირისპირ დამდგარს,
ელოდეთ დარტყმას ყოველ წუთში საბედისწეროს
და ბოროტებამ გული ბოლმით რომ დაგისეროთ!

კ ა მ ი ლ ი

თქვენი თათბირი არც მე მომწონს! ქვეყნად არავის
არ შეაწუხებს სხვისი გვემა, სხვისი ვარამი
დაფიქრდით, როგორ შეეწირა ეს სული ზეცას
და სიზმრად ჩათვლით თქვენს კაეშანს და ურვას თქვენსას!

რაა საშიში თქვენი ქმარის სიკვდილის გარდა,
 ძმები ვით უნდა შეაწონო საყვარელ ქმართან?
 ოჯახის შექმნას ჰიმენევის როცა ხელს უწყობს,
 საკუთარ ოჯახს ამავე დროს გაგვიხდის უცხოდ.
 ცოლ-ქმრის კავშირი ყველაფერზე მეტია! ოდეს
 მიჰყვები შენს ქმარს, მეყვსეულად შორდები მშობლებს!
 მაგრამ იმ ჭაბუკს, რომელზედაც ქალი თხოვდება,
 ქმარს ვერ შეადრი, სიყვარულით ძმებს უტოლდება!
 ორთავე გრძნობა ჩემს სურვილებს იმგვარად უხმობს,
 ვერ ავარჩიე, რომელია მთავარი უფრო!
 თქვენ კი ამჟამად მისწრაფება ერთი გაქვთ მხოლოდ:
 გადარჩეს ქმარი, რაც თქვენს შიშსაც მოუღებს ბოლოს!
 და ჰა, დასასრულ, როს დაგვატეხს რისხვას განგება,
 ნატვრაც, სურვილიც, ყველაფერი დამეკარგება!

ს ა ბ ი ნ ი

როს ერთის ხელით მეორესი ხდება მკვლევლობა?!
 ოხ, რომ იცოდეთ, რა ყალბია ასე მსჯელობა!
 სხვაგვარად გვიყვარს მეუღლე და ძმები — სხვაგვარად,
 მშობლებს რომ ტოვებ, ხმა სისხლისა ხომ არ ჩამწყდარა?!
 მცდარია ყველა, ვინც ორივე გრძნობას არ უვლის,
 ძმების სიძულვილს სულ არ ნიშნავს ქმრის სიყვარული.
 ტრფობის უფლებას ბუნება თუ უხვად იძლევა,
 სხვისი სიცოცხლის ხარჯზე მაინც არ შეიძლება!
 თვალის ჩინია ჩემი ქმარი! ძმები ღვიძლია!
 და არ ვიდარდო ორთავეზე, არ შემიძლია!
 მაგრამ მიჯნური, ვინც ესოდენ ახლოა გულთან,
 ხომ შეიძლება არ აღმოჩნდეს, როგორიც გსურდა?!
 კმარა ოღნავად დაეჭვდე, ან ცუდად განეწყო,
 რომ გულგრილობამ სიყვარულის ცეცხლი წარეცხოს!
 დაქორწინებას სულ მცირედი მიზეზიც ჩაშლის,
 კაცში თუ შევცდი, არ ვისურვებ არც მასთან კავშირს!
 ბოროტებაა შეადარო ტრფიალი იმას,
 ვინც შენი სისხლთა სისხლია და ყრმობიდან გიყვარს!
 მაგრამ თუ რისხვა ღმერთებისა კვლავ არ აგვცდება,
 ნატვრაც, სურვილიც, ყველაფერი გამიქარწყლდება!

ერთ რამეზე რომ ოცნებობდეთ, თქვენ გაქვთ უფლება,
ძმები გადარჩენენ! ამით ნატვრაც აგისრულდება!

კ ა მ ი ლ ი

რომ წარეტაცეთ ნამდვილ ტრფობას, ჯერ არ გიცდიათ,
და ჭეშმარიტი სიყვარული არ განგიცდიათ!
ახლად ჩასახულ მიჯნურობას გაუმკლავდები,
ხოლო თუ გულზე გაბატონდა, ვერას გახდები!
და ამ სიყვარულს თუ გაჰყევი უდრეკი რწმენით,
იცოდე, იგი უძლეველი მეფეა შენი!
შეფარვით იწყებს, მაგრამ წამსვე ცეცხლი გედება,
ვნების ანკესი როცა გულზე წამოგედება!
ამაო არის მასთან შებმა და შეჭიდება,
ვერ შეაჩერებ, რაიც შენს გულს აგრე სჭირდება!
ჯაჭვები მათი ძალუმი, წარმტაციც დიდად!

გამოსვლა მხუთე

მოხუცი ჰორაციუსი, საბინი, კამილი

მ ო ხ უ ც ი ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი

მოვედი, რათა სამწუხარო ამბავი გითხრათ!
ვაგლახ, რომ არ მსურს ეგ სიმართლე პირში გახალოთ,
გარნა მეც რა ვქნა, ან სანამდე უნდა დავმალო?
ბრძოლა დაიწყო! ასე ბრძანა უზენაესმა!

ს ა ბ ი ნ ი

ვაი, ეს რა თქვით, მამამთილო, ო, ეს რა მესმა!
მე არ მეგონა, უსამართლო თუ იყო ღმერთი,
ვფიქრობდი, მეტი სიკეთე სურს ხალხისთვის-მეთქი.
და თუ განგებას ჩვენი ტანჯვა ეგზომ სწყურია,
სიბრძნეც, გონებაც, შეწყალებაც უსუსურია.
დაგვრჩა უსაზღვრო მწუხარება და სიმძიმელი,
სევდას დათრგუნავს, ვისაც უნდა მხოლოდ სიკვდილი!
თორემ ჩვენ ძალგვიძს კაეშანი და უმწეობა

ძალზე ადვილად მოგაჩვენოთ სულის მხნეობად.
თუმც ასეც ხდება: ფლიდი კაცი, ღირფი და მრუში,
თავს იკატუნებს და გვიფარავს, რაცა აქვს გულში.
მამაკაცთათვის დაგვიტმია ეს ხელოვნება,
ჩვენ კი დავრჩებით გულწრფელობის ერთგულ მონებად.
ნუ იმოქმედებს თქვენზე ჩვენი ცრემლი და მოთქმა,
რომ არ დაკნინდეს შეუღრეკელ მამაცთა მოდგმა!
მხნედ შეეგებეთ სასიკვდილო ბუქს და ნალარას,
გვიყურეთ, ცრემლმა ჩვენი სახე როგორ დაღარა.
მაგრამ ამას გთხოვთ, რაც არ უნდა ცრემლები ვღვაროთ,
არ აგვყვეთ ჩვენ და ქელი ოღნავ არ მოიხაროთ!

მ ო ხ უ ც ი კ ო რ ა ც ი უ ს ი

თუ ბრძოლა თქვენთვის მწუხარების საბაბს იძლევა,
ცრემლების ღვარის შეკაეებაც არ შეიძლება,
მეც კი მომდრეკდა მწუხარება, რაც გულზე გაწევთ,
რომ აეყოლოდი თქვენნაირად ნაღველს და განცდებს.
ნუ ფიქრობთ, გულში თქვენი ძმების მტრობას ვატარებ,
ვით მახარებდა მათი ხილვა, კვალად მახარებს.
მაგრამ სისხლი და ნაშიერი სულ სხვა რამ არი,
არც მეგობრობა, არც ტრფობაა მისი სადარი!
მე იმ კაეშნის ცეცხლი არ მწეავს, რაც ეგზომ ადნობს
საბინს როგორც დას, ხოლო კამილს — მიჯნურს და სატრფოს!
კურაციუსი დღეს მტერია, მოსისხლე მტერი,
და ძეთა ჩემთა გამარჯვებას ცახცახით ველი!
მაჟულიშვილნი, ზეცის მადლით, ქველნი არიან
და უღირსობას მათზე ჳერ არ გაუხარია!
პირიქით, ყველა გოლიათი ჩამოიტოვეს,
დაზავება და შერიგება რომ არ ინდომეს.
მაგრამ ოღნავ რომ დაჰყოლოდნენ სურვილებს ხალხის,
ჩემივე ხელით აღემართავდი შვილებზე მახვილს,
შურს ვიძიებდი, თუ იტყოდნენ ზავზე თანხმობას,
ვერ ავიტანდი ბრბოს წინაშე შეურაცხყოფას!
რაკი ინებეს თვით ღმერთებმა ბრძოლის დაწყება,
მეც თქვენნაირად დამიმონა მძიმე განცდებმა!
მოწყალე ცას რომ მოესმინა ჩემი ვედრება,

ალბა სხვა მოყმეთ აირჩევდა მებრძოლ მხედრებად,
 ჰორაციუსთა მოელვარე ბასრი მახელი
 არ იქნებოდა კურაციუსთ სისხლით გასვრილი
 ღიად რომს დაე გამარჯვებით ისე ეხარა,
 ერთგულ ძმებს სისხლი ერთმანეთის არ დაედვარათ.
 მაგრამ უფალმა სულ სხვაგვარი განსჯა ინება
 და ჩემი აზრიც მის ბრძანებას ემორჩილება!
 და საზრუნავიც ღმერთს დღეიდან ერთი ექნება:
 ხალხს მოუტანოს სიკეთე და ბედნიერება!
 რაღას ვალაღებთ, ცხარე ცრემლის გამართებთ დათრგუნვა,
 რომაელობა, ზეცის მადლით, ბედმა გარგუნათ!
 თქვენ რომაელად დაიბადეთ! რაღა სჯობს, როცა
 ხალხი რომაელს გიწოდებს და გადიდებს, გლოცავს?
 მალე ისეთი დღეც დადგება, განგებას ვფიცავ,
 შეაზანზარებს დიდი რომი მთელს დედამიწას!
 მის წინააღმდეგ ველარავინ გამოილაშქრებს,
 მთელი სამყარო განერთხმება რომის წინაშე!
 რასაც შეჰპირდა ცა ენეასს, ახდება ჩქარა!

გამოსვლა მეექვსე

მოხუცი ჰორაციუსი, საბინი, კაშილი, უიული

მ ო ხ უ ც ი ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი

რა გსურს გვაუწყო, გავიმარჯვებ? გვითხარი!

უ ი უ ლ ი

არა!

არა! პირიქით, საშინელი ამბავი მოხდა!

ჰორაციუსი ერთი დარჩა და ორი მოკვდა!

დამარცხდა რომი! თქვენი ქმარი გადარჩა მხოლოდ!

მ ო ხ უ ც ი ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი

შემზარავია იმედების ასეთი ბოლო!

რომი დამარცხდა! ვაი ღვთისგან შერისხულ ჩემს ძეს,

თავი ვერ დადო მამულისთვის, ვით ძმებმა შეძლეს.

არა, არ მჯერა, რაც გვაუწყეთ, ვფიქრობ, მცდარია,
თუ რომი დასცეს, ჩემს ძეთაგან ყველა მკვდარია
მე ვიცნობ ჩემს შვილს! მამამისის სისხლი უღელავს!

ქ ი უ ლ ი

მისი გმირობით მოიხიბლა, ვფიცავ, სუყველა!
ვიდრემდის ძმები მხარში ედგნენ, ტოლს არ უდებდა
არავის, მაგრამ სამს მარტოკა რას გაუძლებდა,
როს ძმები მოკლეს, ამჯობინა მტრისგან გაქცევა.

მ ო ხ უ ც ი ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი

ეგ უსინდისო რად არ მოკლეს ჯარისკაცებმა?!
თავშესაფარი როგორ მისცეს გამტეხელს ფიცის?!

ქ ი უ ლ ი

შემდეგ რა მოხდა, არ მინახავს და აღარც ვიცი!

კ ა მ ი ლ ი

ოხ, ჩემო ძმებო!

მ ო ხ უ ც ი ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი

ერთნაირად ყველას ნუ გლოვობი
სამ შვილში ჩემი ორი ვაჟის შური მაქვს მხოლოდ!
მე მათ საფლავებს ყვავილების მოვრთავ გვირგვინით,
მათი გმირობით გაფერმკრთალდა მათი სიკვდილი!
სიქველეს ამგვარს ვინ არ ელტვის და ვინ არ ნატრობს?!
მათ თავისუფალ რომის ხილვა შეეძლოთ მარტო!
ისე დაეცნენ, არ უხილავთ რომის დაცემა,
მოკვდნენ ხელმწიფის და სამშობლოს პატივსაცემად!
ის დაიტირეთ, ვისაც ხელი ველარ მიუწვდა
გმირობასთან და წარყენა სისხლი ჰორაციუსთა!
ღიახ, გლისპი და უსირცხვილო ის ლაწირაკი,
ვინც შეარცხვინა ჩვენი მოდგმა, ჩვენი ჯილაგი!

ქ ი უ ლ ი

სამ მეომართან რა შეეძლო?

მ ო ხ უ ც ი ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი

სიკვდილი მხოლოდ!

თუ არ შეეძლო გამარჯვება, ბოლოს და ბოლოს,
დააყოვნებდა დამცირებას და დამარცხებას,
შეაფერხებდა წამით მაინც რომის დაცემას!
თავს გასწირავდა იმისათვის, რასაც იცავდა
და ჩემს ჰალარას აგრერიგად არ შებილწავდა!
მისთვის რა უნდა ყოფილიყო მამულზე მეტი?!
მას არცხვენს სისხლის დაუღვრელი ყოველი წვეთი!
მისი უგვანო არსებობის ყოველი წამი
თავლადფდასხმაა როგორც შვილის, ისევე მამის!
თვით შევუჩერებ ჩემს ძეს მკერდში გულისა ფეთქვას,
რომ ჩვენს ოჯახზე სამდურავი ვერავინ ვერ თქვას!
მამას უღირსი შვილის დასჯა ჩქარა მიანდეთ,
რომ ამ სირცხვილის ჩამორეცხა არ დაგვიანდეს!

ს ა ბ ი ნ ი

დამშვიდდით, მამა! დაიოკეთ გრძნობები ცოტა,
გთხოვთ შემიბრალოთ, გეფიცებით, ცოდვა ვარ, ცოდვა!

მ ო ხ უ ც ი ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი

ვხედავ, გულს თქვენსას დამშვიდების გრძნობა იფარავს,
ვერვინ გაიგებს, ვერ ჩასწვდება მამის ჰირ-ვარამს!
ამგვარი ურვა თქვენ ჯერ კიდევ არ განვიცდით,
სახლში ცოცხალი მეუღლე და ძმები გიცდიან!
აღბას ვმორჩილებთ რომაელნი აწ და მარადის!
თქვენ გაიმარჯვეთ, ხოლო ჩემს შვილს ერგო ღალატი!
თქვენ თქვენი ძმების მწვერვალიდან მშვიდად დაგეყურებთ,
და ვერც კი ამჩნევთ, რა თავსლაფი დავიმსახურეთ!
მაგრამ დრო მოვა და ქმრისადმი ტრფობა რომ დაგრჩათ,
გადაგექცევათ თქვენც ჩვენსავით საზარელ ტანჯვად!
შორს მლაშე ცრემლი — უმწეობის გამომსახველი!
უზენაესის ძალას ვფიცავ, ღმერთთა სახელით
დღესვე აღმოვრეცხ ჩემის ხელით საშინელ სირცხვილს
სისხლში, რომელიც შერცხვენაა რომაელთ სისხლის!
(მოხუცი ჰორაციუსი გადის)

ს ა ბ ი ნ ი

ჩვენც გავყვეთ უკან! მრისსანებით თავგზა აებნა!
ღმერთებო, ნუთუ აღარ გეყოთ ჩვენი წამება?!
მთლად ნუ გავგწირავთ! გვედღრებით, რომ ამ საღამოს
მშობელმა შეილი სიცოცხლეს არ გამოასალმოს!

მ ე ო თ ხ ე მ ო მ მ ე ღ ე ბ ა

გამოსვლა პირველი

მოხუცი ჰორაციუსი, კამილი

მ ო ხ უ ც ი ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი

უნამუსო და ლაჩარ კაცზე ნურაფერს მეტყვი,
ვით მის ცოლის ძმებს, ასე უთხარ, თუ საღმე შევხვდი,
და სურს სიკვდილმა არ შეცვალოს სიცოცხლე მისი,
რამეთუ ასე ძვირფასია მისთვის ეგ სისხლი,
არ დამენახოს თვალით, თორემ ვფიცავარ ღმერთთა,
კვლავ ვიმეორებ, არ დავზოგავ, თუ საღმე შემხვდა...

კ ა მ ი ლ ი

ოჰ, მამაჩემო, გულისწყრომა გონებას გაცლის,
მის მიმართ რომიც არ იქნება ესოდენ მკაცრი!
თუ უღიბლობა დაატეხეს თავზე ღმერთებმა,
ამდენ ბრძოლაში გამარჯვებულს ვინ შეედრება!

მ ო ხ უ ც ი ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი

რომის განაჩენს რა ფასი აქვს, ღირებულება?
მშობელი მე ვარ!.. რომზე მეტი მე მაქვს უფლება!
როს გმირი იბრძვის, კარგად ვიცი მაშინ რაც ხდება,
მოკვდება, მაგრამ არასოდეს არ დამარცხდება!
ვაეკაცს ვერ ნახავ შიშისაგან თრთოლდეს და ძრწოლდეს,
დაე, დაეცეს, არ მოიხრის ქედს არასოდეს!
ჩუმიად! მოდიან! აბა, ვალერ, რას გვეტყვი ახალს?

გამოსვლა მეორე

მოხუცი ჰორაციუსი, ვალერი, კამილი

ვალერი

მეფემ მიბრძანა, ნუგეში ვცე დაღუპულთ მამას,
თქვენს მწუხარებას იზიარებს...

მოხუცი. ჰორაციუსი

როცა ვარამის

ტყვეობაში ხარ, თანაგრძნობა ჩაღად არა ღირს!
ამგვარ ცოცხალი შვილის ყოლას, მკედარი მერჩია,
ოღონდ სამშობლო სირცხვილისგან გადაერჩინა!
თუ ორი მოკვდა, დამრჩა მათი პატიოსნება!
მაგრამ მესამე...

ვალერი

მესამეა მთლად საოცრება!

მის გმირობასთან ვერც ერთს ხელი ველარ მიუწვდა.

მოხუცი ჰორაციუსი

მისმა ლაჩრობამ გვარი შერყვნა ჰორაციუსთა.

ვალერი

მხოლოდ თქვენ ჰკიცხავთ მის საქციელს რომაელთაგან!

მოხუცი ჰორაციუსი

ვინც შემარცხვინა, წაიშლება ჩემთა ძეთაგან!

ვალერი

რატომ? რადგანაც ივაჟაკა? აბა, რა ექნა?

მოხუცი ჰორაციუსი

მტრისგან გაქცევას ვაჟაკობა როდის დაერქვა?

ვალერი

ოი, გაქცევა ამდაგვარი სანატრელია!

მ ო ხ უ ც ი ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი

მოხუც კაცს აგრე რად დამცინით, არა გრცხვენიათ?!
ეს რა უბადლო მაგალითის ნახვა მეღირსა,
როს სიმხდალეში პოულობენ გზას დიდებისა!

ვ ა ლ ე რ ი

აბა რად არის ეგ სიმხდალე თავლაფდამსხმელი,
თუ თქვენი შვილი სამშობლოს არის დამსხნელი,
მსგავსი დევგმირის მამა აბა სხვა რომელია,
მამა, რომლის ძეც უნარჩუნებს რომს იმპერიას?!
.

მ ო ხ უ ც ი ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი

სადღაა ძველი გამარჯვება, ძველი დიდება!
დღეს ალბას ფერხთქვეშ რომი კვდება და იფლითება!

ვ ა ლ ე რ ი

რისი სიკვდილი, რისი ფლეთა და რისი ალბა?!
თუ ვით დასრულდა მათი ბრძოლა არ იცით ალბათ!

მ ო ხ უ ც ი ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი

ვიცი, გაიქცა! ულალატა თავის ქვეყანას!

ვ ა ლ ე რ ი

ულალატებდა, იარალი რომ დაეყარა!
რატომ გაიქცა, თქვენი თვალით უნდა გენახათ,
შერკინებისთვის ძალ-ღონე რომ შემოენახა.

მ ო ხ უ ც ი ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი

რაო?! მაშ, რომი არ დამარცხდა?

ვ ა ლ ე რ ი

არა და არა!

გმირის მამა ხართ, საამაყოდ ნამდვილად კმარა!
სამის პირისპირ სანამ ველზე მარტოკა ბრძოდა,
სამივ დაიჭრა, მხოლოდ თვითონ არ დაიკოდა.
შემდეგ მიხვდა, რომ სამთან ბრძოლა ხელს არ აძლევდა;

ხოლო სამივეს სათითაოდ უმაღლეს დამღევდა.
და აქ იხმარა ეშმაკობა, გაიქცა წამსვე!
კურაციუსნი დაედევნენ, ოღონდაც გზაზე,
ვისაც კრილობა მეტი ჰქონდა, მეტი იარა,
დაიქანცა და შემართებით ველარ იარა.
და რა შენიშნა, დაშორდნენო ერთმანეთს ძმები,
წამს გაიზარა, უკვე უამი დადგაო ჩემი,
შემოტრიალდა და თვითეულს საომრად ელის;
ეკვეთა პირველს! იგი გახლდათ სასიძო თქვენი!
სამ კაცს რომ გვიტევს, ვით ბედავსო, ისე განრისხდა,
და მომხედურს ისე შეუტია, გადაავიწყდა,
სისხლისგან დაცლილს სიჩაუქე რომ ველარ მოსდევს!
შეშინებული ალბა აქეთ ღრიალებს, გოდებს!
დაეხმარეო, ეძახიან მეორე მის ძმას;
ძმა მოჩანჩალებს, მაგრამ თქვენი სასიძოც მიწვა...
აგერ მესამეც... გაჭირვებით მიათრევს ტანს და...
ბოლოს მივიდა!.. ძმა კი უკვე მოკლული დახვდა!..

კ ა მ ი ლ ი
ვაგლახ!..

ვ ა ლ ე რ ი

სულს დაფავს! დაეცემა და დგება ისევ...
პორაციუსის გამარჯვება ექვს აღარ იწვევს!..
მომაკვდავ მებრძოლს მაინც შერჩა სული გმირული,
ძმას შეეწირა და დაეცა გულგანგმირული!
შეჰკივლა ყველამ! შეტორტმანდა ღრიალით ზეცა!
ზეიმობს რომი! ალბელების გაისმის კენესა!
რაინდმა იცის, რომ მიალწევს მიზანს, საწადელს,
ხალხის წინაშე საზეიმოდ ასე აცხადებს:
„ორი მოვკალი! ჩემი ძმების სისხლი ავიღე!
მესამე ძმას კი დიდი რომის მსხვერპლად გავიღებ!
დე, შეეწიროს ჩემს ქვეყანას მისი სხეული!“
თქვა და უმაღვე მტერს მიეჭრა გაშმაგებული
ძლივის იდგა ფეხზე ალბელი და ვერას არჩევდა,
აშკარად ჩანდა, რომაელი, რომ იმარჯვებდა

და ვით ზვარაკი სამსხვერპლოსთან დგას თავდახრილი,
ისე ელოდა დასცემოდა ბასრი მახვილი.
ასედაც მოხდა მოკვდა იგი დამთავრდა ომი
და კვლავ კვარცხლბეკზე აღიმართა დიადი რომი!

მ ო ხ უ ც ი ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი

ო, შვილო ჩემო! სიამაყევ მამაშენისა,
მამაცო მხსნელო შენი მოდგმის, შენი ერისა,
ფუძევ რომისა, დედაბოძო! არწივო მთისა
გულში ჩაგიკრა, ჩაგეხვიო, გამხადე ღირსად!
ვისაც ვწყევლიდი, ახლა მასვე შემოვევლები
და მსურს ვაპკურო სიხარულის წმინდა ცრემლები
ო, სისხლთა სისხლო, ვაჟკაცობით ეგზომ ქებულო,
რომაელების სადიდებლად დაბადებულო!

ვ ა ლ ე რ ი

მალე იხილავთ, ვისაც ყველა ღვთაებად სახავს,
ის თქვენს წინაშე მეფის ნებით წარსდგება ახლა!
ხვალ კი ზეიმით შეხედებიან სხივმოსილ დევგმირს,
სამადლობელი მიერთმევით დიდ ღმერთებს, მსხვერპლიც!
ისმის ყიჟინა გამარჯვების, ლოცვა-კურთხევა,
სადიდებელი ზიმღერები წინ მოუძღვება!
მეფე მოჰყვება თქვენს ძეს! მე კი მათრინა თქვენთან,
გაუწყოთ კარგი და საწყენი ამბავი ერთად.
თვით გეახლებათ დიდებული მეფე ამჟერად,
მამის წინაშე რომ შეაქოს შვილის მარჯვენა,
დალოცოს მისი რაინდობა, მისი მშობელი
და თვით წარმოთქვას ვაჟკაცობის სამადლობელი
ხოტბას ვით ასხამს ჰორაციუსს, რარეგ აფასებს!..

მ ო ხ უ ც ი ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი

მისი მადლობაც ბრწყინვალეა, შუქით აღსავსეი
ვხარობ, რომ ორნი შეეწირნენ სამშობლო მიწას,
ხოლო მესამე სახელს მისას ესოდენ იცავს!

ვ ა ლ ე რ ი

მეფეს ყასიდად მადლობის თქმა არ შეუძლია.

გამოგლეჯილი მტრისგან კვერთხი ხელთ რომ უპყრია,
თქვენი მადლია, თქვენი ძის და პირადად თქვენი!
და ისიც უნდა მოეახსენო, რაოდენ ქველი
ბრძანდებით თვითონ და სამშობლოს რაოდენ ეტრფით!

მ ო ხ უ ც ი ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი
მადლობელი ვარ, ჩემო ვალერ, რა გითხრათ მეტი?!

გამოსვლა მესამე

მოხუცი ჰორაციუსი, კამილი

მ ო ხ უ ც ი ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი
ასულო ჩემო, რატომ ტირი, რა მოგივიდა?
პირიქით, უნდა გიხაროდეს, რომ ხარ გმირის და.
ვაი-ვიში და მკმუნეარება ღმერთმა გვაშოროს
როცა იმარჯვებს საყვარელი შენი სამშობლო!
რამეთუ ალბა რომს დამპყრობელ ქვეყნად იწამებს,
ჩვენც ტკბილად უნდა მივიჩნიოთ ყველა სიმწარე.
საქმრო მოგიკვდათ! დაილოცოს მარჯვენა, რომლის
სიკვდილის ფასად დამარცხებას გადარჩა რომი!
მთელს რომში ალბათ ვერ შეხვდები ყმაწვილკაცს ისეთს,
რომ არ ნატრობდეს ჰორაციუსთ გაუხდეს სიძედ!
ახლა წავალ და საბინს ვეტყვი ამ ახალ ამბავს,
მაგრამ საბრალოს ლახვარივით ეცემა ალბათ.
მეუღლის ხელით განგმირული სამი ძმის ბედი
უფრო მწარეა! ჩვენს ახლანდელ ვარამზე მეტი
მაგრამ მწამს, მისი ნათელი და საღი გონება
მწუხარებას და კაეშანს არ დაემონება,
და მისთვის მარად საოცნებო გმირად დარჩება
ქმარი, რომელმაც მოგვიტანა ეს გამარჯვება!
ასეთ დროს ცრემლი კარგ სამსახურს ვერას გაგიწევს,
ასული რომ ხარ რომაელთა, არ დაგავიწყდეს!
მას შეეგებე, ვის ეფრქვია მადლი ციური,
შენ ხომ სისხლი ხარ, ღვიძლი დაი ჰორაციუსის!

კ ა მ ი ლ ი

დედაკაცს გულში თუ ტრფობის და ვნების ჟინი აქვს,
 მას ბედისწერის ქალღმერთების არ ეშინია!
 არაფრად აგდებს იმ ტირანთა სასტიკ კანონებს,
 ზეცამ მშობლები რომ შეარქვა და მათ გვამონებს!
 შენ შეურაცხყოფ და დასცინი ჩემს ცრემლს და სევდას,
 რაც მეტად ბრაზობ, ჩემთვის იგი ტკბილია მეტად!
 თხ, გულგოროზო მამაჩემო, ჩემი ნაღველი
 მინდა მაშობდეს, ვით იღბალი ჩემი მსახვრელი
 ამდენი განცდა, აბა მითხარ, ვის გულში ნახე,
 თანაც მალიმალ, ასე სწრაფად ეცეალოს სახე?!
 ხან ტკბილი იყო მღელვარება, ხან ავი ზრახვის,
 გამტანჯა, სანამ სასიკვდილოს ჩამცემდა მახვილს!
 ვინ ნახა, გული ხან ხარობდეს და ხან კვდებოდეს,
 იმედი, ცრემლი სულ ერთმანეთს ენაცვლებოდეს?!
 თავს რად დამატყდა, დამიმონა, დამიმორჩილა
 და უკუღმართი ჩემი ბედის გავხდი თოჯინა!
 მისანი მაძლევს იმედსა და სიზმარი მტანჯავს,
 მამშვიდებს ზავი და ვცახცახებ, ზავი რომ არ ჩანს,
 ჩემი ქორწილის ახლოვდება წუთი და ამ დროს
 ძმასთან საომრად უცაბედად ირჩევენ საქმროს!
 ხალხს ბრძოლა არ სურს, შეშფოთების ხმები ცას სწვდება,
 მყარდება ზავი და ისევე ომი ცხადდება!
 რომი მარცხდება! და ალბელი სამი ყმაწვილი
 ხარობს, ჩემს სისხლში რომ არა აქვთ ხელი გასვრილი!
 ეგების მე ვარ დამნაშავე, მაგრამ რას ვიზამ!
 არ მომსპო, არა, მწუხარებამ და არ გამსრისა!
 ზეცაო, იქნებ შეგაშფოთე და გაწყენინე,
 რომ ჩემს სიყვარულს სამშობლო და ძმები შევწირე?
 იქნებ ამიტომ დამსაჯე და საქმრო მომისპე?
 თანაც ამ ამბავს მაგებინებს მისი მოქიშპე,
 ვისი თვალებიც სიხარულის ნაპერწკლებს ისვრის
 მხოლოდ იმიტომ, რომ დაიქცა მეტოქის სისხლი!
 დღეს რომში მისებრ არ ზეიმობს, ალბათ, არავინ,

რა სათქმელია ჩემი ურვა და ჭირ-ვარამი?!
კურაციუსის ძვლებზე აგებს იმედის კოშკებს
და ჩემს ძმასავით უხარია, რომ იგი მოსპეს!
მაგრამ ეს რაა?! ეს ცოტაა! მეტი სჭირდებათ!
მთხოვენ, ვუმღერო გამარჯვებულ რაინდს დიდება!
ხელს ვეამბორო მოდრეკილი და თავდახრილი,
იმ ხელს, რომელმაც გამიყარა გულში მახვილი!
რაც მტანჯავს, თურმე დაცინვის და ზიზღის ღირსია,
თურმე ცრემლების გადმოდრეკვევაც საძრანსია!
მხოლოდ სიმკაცრეს აღმერთებენ და შენატრიან,
კაციჭამია თუ არა ხარ, კაცად არ გთვლიან!
მაშ, გარდაიქმენ, ჩემო სულო, თუკი ასეა
ბარბაროსობა, ყლექა, სისხლი თუ სინაზეა,
დე, ნუ ჩამთვლიან ამგვარ მამის შვილობის ღირსად,
მინდა უღირსი დაი ვიყო სულგრძელი ძმისა!
არარაობად თუ ჩამთვლიან, დიდებულისა,
როცა მხეცობა სათნოებად მიჩნეულია!
მაშ, აელვარდი, ჩემო სევდავ, ნუ იმალები,
ჯიქური მზერით გაუსწორე ჯალათს თვალების
სიხარულისთვის გულის კარი გადაიჩაზე
და თუ განრისხდა, გიხაროდეს მისი სიბრაზე.
აჰა, მობრძანდა! მე ვუჩვენებ რომელ ბატონს,
რა შეუძლია ქალს, როდესაც უკლავენ სატრფოს!

გამოსვლა მახუთა

ზორაციუსი, კამილი, პროკულუსი

(პროკულუსს შემოაქვს კურაციუსთა სამი მახვილი)

ზორაციუსი

მას შეეგებე, ვინც აიღო სისხლი ძმებისა,
ვინც აგაცდინათ მწარე სირცხვილს დამარცხებისა!
და მე რომ არა, რომის ბედი ბეწვზე ეკიდა,
დღეს კი შეიკრა ერთ სამეფოდ ორი ქვეყნიდან.

აი დასტური, შენი ძმა რომ მხდალი არ იყო,
გადამეხვიე, მომილოცე, ჩემო დაიკო!

კ ა მ ი ლ ი

თქვენი გამირობა ჩემთვის ახლა ცეცხლზე მწველია!

ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი

რად ტირი, კამილ, ჩუმად-მეთქი, რა დროს ცრემლია?!
იმდენი სისხლი. ჩვენს ძმათათვის დავღვარე ახლა,
რომ არ გჭირდება, გეფიცები, ცრემლების დაღვრა!
შურისძიება დანაკარგის საზღაურია.

კ ა მ ი ლ ი

სხვა სისხლის დაღვრა, კარგად ვუწყვი, არა გწყურია,
და მკუმუნვარების სიმძიმით თავს აღარ დავხრი,
რადგან იძიეთ შური მტერზე, არც ცრემლებს დავღვრი,
მაგრამ, მითხარით, სატრფოს სისხლი ვინღა აიღოს,
მისი სიკვდილი წამით მაინც რომ დამავიწყოს?!

ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი

ჩუმად!

კ ა მ ი ლ ი

ეს გული, კურაციუს, მხოლოდ შენია!

ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი

არა, ასეთი თავხედობა ჯერ არ მსმენია!
გავანადგურე რომის მტერი! მოვსპე! გავწყვიტე!
შენ კი კვლავ ეტრფი, ვერ იქნა და ვერ დაგავიწყე!
შენი ბიწიერ გულის კუნჭულს დღეს მივაგენი,
კამილ, მაშმაგებს მოცახცახე შენი ბაგენი!
გთხოვ, დაიოკო ეგ სურვილი, უხმე გონებას,
თორემ ეს გული ჭკუას აღარ დაელოდება
და... არა, კამილ! შემომხედე! გთხოვ, გევედრები!
ჩემზე იფიქრე, მტრის ტრფიალით ნუ იფერფლები,
მხოლოდ მე გყავარ საზრუნავი ამიერიდან!

კ ა მ ი ლ ი

შენს გულს თუ მისცემ, არც მხეცობას იგრძნობს შენი და!
ნუ მომკვეთ მიჯნურს, თუ გსურს ვიყო წრფელი და სათნო,
ან მომეც ნება დავიტირო ბედკრული სატრფო!
დალხინება თუ სევდა მისით სუნთქავდა მხოლოდ,
ცოცხალი იყო — ვაღმერთებდი მოკვდა და ვგლოვობ!
გადავიწყე შენი დაი, ერთ ღროს კეთილი,
დღეს შენს წინაშე მიჯნური დგას გულდაფლეთილი.
ის, ვით ფურია, გამოაყვება შენს ნაფეხურებს
და ყოველ წუთში, რად მოჰკალო, გისაყვედურებს!
რად ამიკრძაღე, სისხლისმსმელო, მოთქმა, ვიშვიში,
სიამოვნებას ვინ პოულობს საქმროს სიკვდილში?
შენს გმირობაზე რომ ვილოცო და ვილაღადო,
მეც შენთან ერთად მისი მკვლელი გინდა გამხადო?
შავსვიანობა სდევდა ალბათ შენს ბედს აკვნიდან!
მაშ, რად გშურს ჩემი, აგრერიგად რამ დაგაკინა?
უნამუსობით შეიბღალა შენი დიდება,
დიდება, რაიც შენს მხეცურ სულს აგრე სჭირდება!

ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი

გაბოროტება ვის უნახავს, ცაო, ამგვარი?
შეურაცხყოფა გულს მიფატრავს როგორც ლახვარი
სიბრაზით ვიწვი, სისხლად მიღირს თავსლაფის დასხმა,
არ გებრალება, უბედურო, არც თავი, არც სხვა?
რომს ანაცვალე ვარამი და დარდი ყოველი,
მთელი მსოფლიოს ის გახდება მალე მპყრობელი!

კ ა მ ი ლ ი

რომია ჩემი გააგების, ჰმუნვის მიზეზი,
რომს შეეწირა სატრფოს სული უფაქიზესი,
რომია მხოლოდ შენი კერპი, შენი ღირსება,
რომი, რომელიც შენ გადიდებს, მე მეზიზღება.
მის წინააღმდეგ რომ დაიწყოს სუყველამ ომი,
ნუთუ ვერ შეძლებს გაასწოროს მიწასთან რომი?
თუ იტალია დაძაბუნდა, სისხლი ვერ ღვარა,
დე, აღმოსავლეთ-დასავლეთი, მთელი ქვეყანა,

გაერთიანდეს და დაიძრას ურიცხვი ჯარით,
მის მოსასპობად გადალახონ მთანი და ზღვანი,
ისე დაინგრას, აღდგინება აღარც ინატროს,
საკუთარ ხელით შიგნეული გამოიფატროს!
ჩემი დაღადით აღგზნებულმა ზეცის ძალებმა
თავს დაატეხონ ცეცხლის წარღვნა და მრისხანება!
ნეტავ დაეცეს მეხი რომს და ნანგრევთა მტვერით
ამოიგანგლოს დაფნის ხენი, გვირგვინი შენი.
ურვა მომესმას უკანასკნელ რომაელისა,
მეც მოვკვდე და თან გავიცინო ნეტარებისგან!

ჰორაციუსი

(კამილი გარბის, ჰორაციუსი უკან მიჰყვება)
მეტისმეტია! ამდენ ჭიჭგნას გული ვერ ითმენს!
მისი ნახეა გსურს? გზა გქონია ჯოჯოხეთისკენ!

კამილი

(სცენის უკან, დაჭრილია)

ოჰ, მუხანათო!

ჰორაციუსი

(სცეაზე ბრუნდება)

ეგ სასჯელი მას არ ასცდება,
ვინც გლოვის ღირსად გაიხადა მტრის დამარცხება!

განოსვლა მუხანათს

ჰორაციუსი, პროკულუსი

პროკულუსი

რა ჩაიდინეთ, გესმით?!

ჰორაციუსი

ჩემი განაჩენია!

ასეთი ქცევა ამდაგვარად დასასჯელია!

პ რ ო კ უ ლ უ ს ი

მე მგონი მკაცრად მოეპყარით, ძალიან მკაცრად!

ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი

ის უკვე ჩემთვის არ ითვლება არც ღვიძლად, არც რად!
მერე რა ვუყოთ, დედაჩემმა იგი რომ შობა,
სამშობლოს ღალატს ვერ მოვუთმენ, მამულის გმობას!
მტრად მოიკიდა, ვინც ოჯახში ჰყავდა კეთილი,
დარჩა ნათესავ-ახლობლებში ამოკვეთილი
სინდის-ნამუსი ჯილაგს თავზე გადაახია,
ოჰ, უმკაცრესი შურისგებაც მასზე ახია!
ლირწია მისი სურვილები, მრუშობით სავსე,
ძირში სჭირდება ამოკვეთა ურჩხულის ზრახვებს!

გ ა მ ო ს ვ ლ ა მ ე შ ვ ი ლ ე

ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი, ხ ა ბ ი ნ ი, პ რ ო კ უ ლ უ ს ი

ს ა ბ ი ნ ი

შენი ბრწყინვალე მრისხანება რატომ შენეულა?
წადი, სულს ღაფავს მამის მკერდზე ღვიძლი შენი და!
ჰა, წადი, დასტკბი მისი ხილვით და გაიხარე,
ერთი შესწირე, კიდევ ერთი ჰორაცთა მოდგმას,
კურაციუსთა გეარში ობლად რომ სწუხს და მოთქვამს!
ნულარ დაინდობ მის ნაშიერთ დასცხე, დაჰკარი,
და ძვირფას შენს დას შენი ცოლიც ზედ დააკალი
ერთნაირად ვართ დამნაშავე, ვგოდებთ და ვდარდობთ,
მე სამ ძმას ვტირი, იგი მიჯნურს დასტირის მარტო,
რახან მკაცრი გაქვს კანონები, აღბათ ისა სჯობს,
რომ შენს საყვარელ დასთან ერთად მეც დავისაჯო.
აღმართე ხმალი, ჩემო ქმარო, ველი განაჩენს.

ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი

შეიშრე ცრემლი, რისხვას ჩემსას თუ გსურს გადარჩე!
შენ უნდა გახდე ღირსეული მეუღლე ჩემი,

შებრალება და ცრემლი მხოლოდ გლახაკებს შვენით.
ბინძურ ვნებისთვის ჩვენს ნამუსს რომ არ ვულაატოთ,
სულის ფსკერიდან ყოყმანი და ექვი ავლაგმოთ!
ჩემს აზრებამდე აღიმალე შენი ფიქრები,
მე თუ დავეშვი შენს დონემდე, ჩვარი ვიქნები!
მე შენ მიყვარხარ! კარგად ვიცი, რაიც გაწუხებს,
ენდე ჩემს ძალას, რომ დაუძვრე ტანჯვის მარწუხებს.
ნუკი შებლაღავ ჩემს დიდებას, გახდი მოწილე,
არც კი შეგრცხვება გმირის სახელს თუ მოვიცილებ?!
ნუთუ მტერი ხარ და დაცემას ჩემსას ელოდი,
რომ შერცხვენილი უფრო მეტად შეგყვარებოდი?!
დაი კი არ ხარ, მეუღლე ხარ! და ვით უფალის,
ქმრის სიტყვა მარად კანონია გარდაუვალი!

ს ა ბ ი ნ ი

ეძიე, ვისაც გააჩნია ამგვარი ძალა!
რაც მე დავკარგე, არ აფიქრო, შენ გადებ ბრალად!
და თუ ვკმუნვარებ, ასეთია ქალის ბუნება,
ჩემს ბედს ვამტყუნებ და არა შენს ვალდებულებას.
მაგრამ არა მსურს ქველი ვიყო, შენსავით გმირი,
ადამიანის თუ დავკარგე სახე და ნირი,
გამარჯვებულის ცოლად თავი როგორ ჩავთვალო,
დამარცხებულის დაი თუ ვარ, დაი საბრალო?!
მოზეიმე ხალხს არ ვაჩვენებ გულის იარებს,
შენ კი, რომც მომკლა, რა ვქნა, მაინც ვიმგლოვიარებ.
დაე, მის გულში, ვინც იმარჯვებს, მარად მზე იყოს,
მაგრამ ბედისგან განაწირმა ვით იზეიმოს?!
აქ ვინ გელოდა დაისა და მეუღლის გარდა?
დაფნის გვირგვინი ვერ დატოვე ოთახის კართან?!
რად დუმხარ, ნუთუ ამ სიტყვებმა არ გაგაცოფა?
ნუთუ არ არცხვენს შენს ღირსებას, შენს ვაჟეკაცობას?
ქმრის მოღალატეს ვინც იბრალებს, ის რა კაცია?
აფერუმ, კამილ, გააფთრებულ მგლად რომ გაქცია!
აუხდა ნატვრა! სხვას უკეთესს რაღას მოელის,
რაც კი დაკარგა, დაიბრუნა ამით ყოველი!
ნადველმა დამღრღნა, გამათავე, რად გასურს ვიწვალო?

კაცზე ან უნდა განრისხდე და ან შეიწყალო
ან ერთი ქენი, ან მეორე, გემუდარები,
ან დამსაჯე და ან მომაპყარ მშვიდად თვალები!
ვით შებრალებას, ისე ვითხოვ შენს მკაცრ განაჩენს,
ოლონდ სიმართლე, სიყვარული ოლონდ გადარჩეს!
ო, დამერწმუნე, ბედს ჩემსავით ვერვინ ეწევა,
მახვილი მკერდში მეუღლისგან თუ დამეცემა!

ჰორაციუსი

უსამართლობად ჩაგეთვლებათ, ღმერთნო, რომ ცდილობთ,
დიდსულოვანნი ქალის ნებას დაუმორჩილოთ;
ო, ეგ უმწეო არსებანი რარიგ ტკბებიან,
ვაქვაცთა გულზე იოლად რომ ბატონდებიან!
თავი მომქონდა გულოვნებით, ლაჩრად ვიქეცი,
სულ დავგლახდები, თუ საჩქაროდ არ გავიქეცი
მშვიდობით! ნულარ გამომყვები!

საბინი

ოჰ, შეწყალებავ!
ოჰ, მრისხანებავ! რად არ გაკრთობთ ჩემი წამება?!
თან ბრალს არა მდებთ, თან იღლებით ჩემი გოდებით,
ნუთუ დაყრუდით, რომ არც მსჯით და არც გეცოდებით?!
თითქოს მკვდარი ვარ მწუხარებით და არცა ვკვდები,
წავალ და სადმე ნანატრ სიკვდილს გადავაწყდები!

მ ე ხ უ თ ე მ ო ჯ მ ე დ ე ბ ა

გამოსვლა პირველი

მოხუცი ჰორაციუსი, ჰორაციუსი

მ ო ხ უ ც ი ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი

ნუ მოვიგონებთ ამბებს, სული რომ გაგვიმწარეს,
და აღტაცებით შევხვდეთ, რასაც ზეცა გვიბრძანებს.

მან კარგად უწყის, დღეს რომ რომი აგრე გადიდებს,
ქეჩოში მაგ შენს აღზევებას ვით ჩააფრინდეს.
უტკბეს სიაშეს კაეშანსაც გაურევს ცოტას,
ასე თუ ისე, თვით გმირობაც სისუსტით სცოდავს,
ძეხორციელის განდიდებას და ამალლებას,
შარავანდელის შუქთან ერთად ჩრდილიც დაჰყვება.
არ მებრალება ჩემი ქალი, ცოდვით აღსავსე,
შესაბრალისნი მხოლოდ ჩვენ ვართ ამ ქვეყანაზე!
მე შვილი შევექმენ მოღალატე, ჩვენი მსახვრელი,
შენ მოკალი და შეგებოლა წმინდა სახელი!
მართალი იყავ სრულიად და მაინც მეწყინა,
რადგან შეგეძლო ეგ სირცხვილი რომ აგეცდინა!
დამნაშავეა, დასასჯელი, სიკვდილის ღირსი,
და მაინც მაკრთობს, დას და ჭილაგს ძმა რომ კლავს მისი.

პორაციუსი

თქვენა ხართ, მამავ, ჩემი სისხლის მფლობელად ვინც მწამს!
მაგრამ დის სისხლი მიეუძღვენი სამშობლო მიწას!
ეს საქციელი ბოროტებად თუ მიგაჩნიათ,
და ჩემს მარჯვენას სამარცხვინო ლაქა აჩნია,
თუ წმინდა სისხლი უნამუსოდ წამიბილწია,
პორაციუსი მაშ სიკვდილით დასჯის ღირსია!
უკან წაიღეთ ჩემი სისხლი, ის ხომ თქვენია!
და თუ ჩემი დის ქცევა მე ვერ მომითმენია,
თქვენც ნუ მომითმენთ! ჩამორეცხეთ ეს ლაქა ჩვენს გვარს,
თუ გასურთ აუგი თქვენს ოჯახზე ვერავინ ვერ თქვას!
რადგან ყოველ წევრს ოჯახისა, ვინც სახელს არცხვენს,
მშობელმა უნდა საკადრისი პასუხი გასცეს!
მამა თუ ფარავს მას, სასჯელის ვინც ღირსი არი,
თვითონვე ხდება დამნაშავეს თანაზიარი.
მშობლის სიყვარულს რა ფასი აქვს, გვარის დიდებას
თუ ვერ მოუვლის, პირმშოსავით არ უფრთხილდება?!

მოხუცი პორაციუსი

არ ძალმიძს მუდამ სისასტიკით აღვინთო გული,
როცა ძეს ვიცავ, ჩემს მომავალს, ჩემს მყოფადს ვუვლი!

აბა, სიბერედ მიდრეკილსა სხვა ვინ დამრჩება,
დასჯა შვილისა გარდიქცევა მამის სასჯელად!
შენ სხვა აზრი გაქვს, ჰორაციუსს, მე კი სხვაგვარი...
აჰა! თვით მეფეც მობრძანდება თავის ამალით!

გამოსვლა მეორე

ტულიუსი, მოხუცი ჰორაციუსი, ვალერი, ჰორაციუსი, მცველები

მ ო ხ უ ც ი ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი

ოჰ, ხელმწიფეო! რაოდენი პატივი დამდეთ,
ჩემს ოჯახში რომ შემობრძანდით და ნება დამრთეთ,
რომ დავიჩოქო!

ტ უ ლ ი უ ს ი

არა, მამავ! ადექით ჩქარა!

თქვენ რაც მეფისთვის გააკეთეთ, ისედაც კმარა!
პატივი არ გცეთ როგორც მშობელს, არ შემიძლია!
(ვალერზე მიუთითებს.)

ამ ყმის სიწრფელე შესაძლოა ცასაც შეშურდეს,
ისე მიაგებო, წამსვე თქვენკენ გამოვეშურე!
თან მითხრა, როგორ ვერ დაგძლიათ ურვამ და სევდამ,
და რა კაცურად აიტანეთ დაკარგვა ძეთა.

თუ სული თქვენი ვერ შეება ბოღმის უღელში,
რა საჭიროა ლაციცი და ჩემი ნუგეში?

მაგრამ გავიგე, მწუხარება დიდი გქონიათ,
რაც გამარჯვებულ ძის გმირობას თან მოჰყოლია.
სამშობლოს ჭარბმა სიყვარულმა და თავგანწირვამ
თქვენი ასული ერთადერთი თურმე გასწირა.
რვალი ყოფილხართ! მედგარი და შეუდრეკელი,
უბედურებას აღუდექით, როგორც კედელი!

მ ო ხ უ ც ი ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი

ჭირ-ვარამს ვიტანთ, თუმც ფარულად მოვთქვამთ და ვოხრავთ!

ტ უ ლ ი უ ს ი

როგორ გეტყობათ, გასაჭირში ნაწრთობი რომ ხართ!
შევერცხლილ მამებს შეასწავლა თვითონ ცხოვრებამ,
ბედნიერ წამებს უბედობა რარიგ მოჰყვება.
ეგ საღბუნია, რომ გიშუშებთ სულის კრილობებს,
ვაჟკაცის კირი ცრემლების ღვრას არ საჭიროებს!
თუ ეს გულწრფელი სამძიმარი ჭაღარა რაინდს
შეგიმსუბუქებთ დარდს და ნალველს ოღნავად მაინც,
რარიგ მიყვარხართ, რარიგ მწამხართ, ნეტა იცოდეთ,
და თან უსაზღვროდ მებრალეებით, ვწუხვარ, გიცოდებთ!

ვ ა ლ ე რ ი

მეფევე, თქვენა ხართ მოციქული უზენაესის,
როცა დაღადებთ სამართალზე, ზეცის ხმა გვესმის,
უფლისწულისგან სახელმწიფო ითხოვს და ელის,
ბოროტმოქმედი დასაჯოთ და შეაქოთ ქველი!
ქვეშევრდომი ვარ, მაგრამ არ ვთქვა არ შემიძლია,
თქვენ მას იბრალებთ, ვინც ნამდვილად დასჯის ღირსია!
გთხოვთ მომიტევოთ...

მ ო ხ უ ც ი ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი

ვინც იმარჯვებს, ღირსია დასჯის?!

ტ უ ლ ი უ ს ი

გთხოვთ, დაასრულოს! სამართალს კი თავადვე განვსჯი
იმიტომ მქვია ნახევრად ღმერთს მეფე ძლიერი,
ყველგან, ყოველთვის უნდა ვიყო კანონიერი!
მაგრამ ვწუხვარ, რომ უმოწყალოდ უნდა დავსაჯო,
ვინც რომი იხსნა, ვინც სამშობლოს ნათელს დარაჯობს!

ვ ა ლ ე რ ი

ოჰ, შემიწყნარეთ, დიღო მეფევე, მეფევე სვიანო,
მსურს თქვენს წინაშე წრფელი სიტყვა ავახმინო,
არავის არ შურს ჰორაციუსთ დიდი სახელის,
მათი ჯილდოა მათი ღვაწლის გამომსახველი!
მეტე მიუზღეთ! ის ღირსია დიდად ქებისა,
განდიდებისა და ყოველმხრივ დაფასებისა!

მაგრამ თუ ცოდვა ჩაიდინა, განა არა სჯობს,
 ხოტბა შევასხათ, ხოლო მერმე მკაცრად დავსაჯოთ?..
 მის გააფთრებას ამოსდევით ლაგამი მალე,
 თორემ ცოცხალი ვინც გადარჩა, დღესა თუ ხვალე
 ყველას მისწვდება უღმობელი მსახვრალი ხელი
 და სისხლისაგან დაიცილება ქვეყანა ჩვენი!
 როცა მშვიდი და ბედნიერი ცხოვრება გექონდა,
 აკავშირებდა ჰიმენესი სიყვარულს ორთა,
 და ვერ ნახავდით მტრის ლაშქარში მეომარს ისეთს,
 ვინც არ გლოვობდა ან ცოლისძმას ან თავის სიძეს!
 თუმცა სამშობლოს გამარჯვებით ხარობდა დიდად,
 აწლობლებს მაინც დასტიროდა და ცრემლებს ღვრიდა.
 და მათ თვალებში მწუხარების კვალი თუ დარჩა,
 განა შერისხვა ეკუთვნით და სიკვდილით დასჯა?!
 ეს ბარბაროსი ვის დაინდობს, ან ვის აიტანს,
 როცა არ ინდობს მგლოვიარე ძვირფას თავის დას?!
 საქმროს სიკვდილმა ქალის გული ორად გაჰკვეთა,
 და ამ დროს სევდა არ შეუწოდო, სასოწარკვეთა.
 ქალს საქორწინო კელაპტრების კაშკაში სწადდა
 და ეს იმედი ჩაესვენა მომავალ ქმართან.
 რომის დამცველი რომაელებს უწყალოდ ხოცავს.
 დღეს ის განაგებს! ვის დატოვებს ჩვენს შორის ცოცხალს!
 თუ ჩვენი ქიევა სიავე და ბოროტებაა,
 დიდხანს გვაცოცხლებს თუ ცოტა ხანს, მისი ნებაა!
 კვლავ მსურს დაესძინო, რადგან რომის მკვიდრი და ძე ვარ,
 რომაელისთვის უღირსია ამგვარი ქიევა!
 თვით რომ გეხილათ, ხელმწიფეო, ქველმა ვაჟკაცმა
 ნაქები ხმალი რა გმირობით ააკაშკაშა,
 აღშფოთდებოდით! ცოფიანი მგელიც არ იზამს,
 საკუთარი დის სისხლი ხელზე რომ გადაისხას!
 ეს იყო რალაც არნახული საშინელება!..
 სისხლში ცურავდა ახალგაზრდა ქალის მშვენიება...
 თუმც კაცმა რომ თქვას, ვის რად უნდა მანკვა ამდენი?!
 მსხვერპლის შეწირვა ხვალისათვის რომ გადადევით,
 თქვენ ფიქრობთ, ზეცა, უცოდველთა მოსარჩლე, მცველი,
 გუნდარუჟის კმევას დათანხმდება დის მკვლელის ხელით?!

რომის ღმერთებმა თან გაჰხადეს დიდების ღირსი,
თან ეს დიდება აზღვევინეს საკუთარ სისხლით.
თან ააღზევეს, არ დააკლეს ხოტბა, ალერსი,
მოაკვლევინეს თანაც დაი უსაყვარლესი!
ღიახ, მეფეო, თქვენს განაჩენს მოველით, მაგრამ
ჯერ არ მინახავს, ძმამ თავის დას მახვილი ჩაჰკრას!
ზეცაც დაგვყურებს ალბათ ზიზღით და განრისხებით.
შმაგი ურჩხულის კლანჭებისგან მალე გვიხსენით!

ტ უ ლ ი უ ს ი

თავი დაიცავ, ჰორაციუს!

ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი

— რად მინდა დაცვა?!

თავადვე უწყით ჩემი ღვაწლი, ვინცა ვარ, რაც ვარ!..
ხელმწიფის აზრი კანონია და არვის არგებს
მეფესთან დავა ვინც ღირსია, პასუხსაც აგებს!
უმწიკვლო კაცი დამნაშავედ ითვლება მაშინ,
თუ დამნაშავედ მოჩანს იგი მბრძანებლის თვალში.
ჩვენი სიცოცხლე თქვენ გეკუთვნით! თავის მართლზე,
თავმდაბალ რაინდს ხელმწიფესთან არ ეკადრება!
რასაც გვიბრძანებს, ვირწმუნოთ და არ ვიუაროთ,
ჩვენს სისხლს არ დაღვრის დღეს ხელმწიფე ტყუილუბრალოდ!
დაე, აღსრულდეს, როგორც თქვენი ნება იქნება,
ზოგს სურს სიცოცხლე, მე მძაგს იგი და მეზიზღება!
სასაყვედურო ვალერისთან არა მაქვს თითქოს,
ჩემს დას ეტრფოდა, მისი მკვლელი ძმის დასჯას ითხოვს,
დღეს მის სურვილთან, ალბათ, ჩემიც შეხმატებილდება,
რამეთუ დასჯა მეც მასავით მსურს და მჭირდება,
მაგრამ სულ სხვაა საბოლოო ჩვენი მიზანი;
ჩემი ოცნება სანუკვარი მხოლოდ ის არი,
უფრო მაღალი დიდებისთვის თავი გავწირო,
მას კი სურს სულ მთლად დამამდაბლოს და დამამციროს!
ზოგჯერ მკვებარა მეომარი გმირად უცვნიათ,
ვაქეცს კი უჭირს ის გიჩვენოს, რაც შეუძლია
ზორგავს დამწყვედულ ლომივით და შემთხვევას უცდის,

ხან ძლიერი ჩანს სხეების თვალში და ხანაც სუსტი.
ხალხი აფასებს იმას, რაიც გარედან მოჩანს,
თუ მიაღწიე, მაშ ძლიერი ყოფილხარ, მორჩა!
გმირის სახელი მარად შეგრჩეს, ძნელზე ძნელია,
შენგან გმირობას ყოველ წუთში თუ არ ელიან.
და თუ საქვეყნოდ აკაშკაშდა კაცის დიდება,
ვაი მას, ვისაც შუქი ოდნავ დაებინდება!
სულ ყალყზე დგომა გმირისთვისაც ძნელი ყოფილა,
ვაითუ ფეხი დაუცდა და წაიფორხილა!
თუ ბედისწერამ უმტყუნა და ერთხელ მოკვეთა,
და სასწაული დიდი ველარ მოიმოქმედა,
არვინ იხსენებს რაინდობას შენსას, არც სახელს,
ყოველ წუთს ცეცხლის ენასავით თუ არ ჩახჩახებ!
ჩვეულებრივი კაცის უღელს როცა ეწევი,
ნულარ დაშვრები, სანამ სულ მთლად არ დაეცემი!
მომიტყვეთ, რომ საკუთარ თავს თქვენთან ვერ ვიქებ,
სამივე ბრძოლა თვით იხილეთ, დიდო ხელმწიფე!
კაცს ვერ იხილავთ, ამდაგვარი ბრძოლა ახსოვდეს,
განმეორდება, ასე ეფიქრობ, არც არასოდეს!
მსგავს შერკინებას ვერ გავუძლებ ალბათ თავიდან,
და როგორც უნდა მოვინდომო, ვერ გადავიტან!
რაკი ვოცნებობ, ჩემზე ხსოვნა წმინდა დავტოვო,
მსურს ჩემი თავი საიქიოს განვიმარტოვო!
რომ გავიმარჯვე, მოვმკვდარიყავ იქვე მერჩია,
ოლონდ სახელი ჩემი მოდგმის გადამერჩინა!
ვაქკაცი ეგრეთ დამცირებას როდი ინებებს,
შეურაცხყოფას ვით აიტანს დამაკნინებელს?!
თავის თავს ისპობს იმწუთშივე საკუთარ ხელით,
მაგრამ აქ ჩემს სისხლს როგორ დავღვრი?! ნებართვას ველი!
ის თქვენ გეკუთვნით და ამიტომ ნება თქვენია,
აქ დავღვარო თუ სხვა მიზნისთვის დასაღვრელია?!
რომში ბევრია მეომარი, სათნო რაინდი,
ისიც დაიდგამს გვირგვინს თავზე, ვით მე დავიდგი!
თავისუფლება მომანიჭეთ დღეიდან, ვინძლო
მაქვს მე უფლება, მოვითხოვო რაიმე ჯილდო.
გთხოვთ, შევეწირო კეთილშობილ ვაქკაცის სახელს,
არ მსურს დის მკვლელის სამარცხვინო სახელი გამყვეს.

ტულიუსი, ვალერი, მოხუცი ჰორაციუსი, ჰორაციუსი, საბინი

ს ა ბ ი ნ ი

მეფეო, ზეცას ჩემი ტანჯვა რატომ არ ეყო? |
 ცრემლებმა დის და მეუღლისა ლამის წამლექოს |
 თქვენს ფეხთან მსურდა დატირება საყვარელ ძმათა, |
 მაგრამ შევშფოთდი, არვინ მრჩება მეუღლის გარდა! |
 თქვენ არ იფიქროთ, რომ ცბიერი ზრახვით მოვედი |
 და მსურს სამართალს გამოვტაცო ბოროტმოქმედი. |
 როგორც მოიქცა, სამართალიც ისე განსაჯეთ, |
 მაგრამ ერთსა გთხოვთ, მის მაგივრად მე, მე დამსაჯეთ! |
 გამოვისყიდი მისი სისხლით ჩემს შეცოდებას, |
 რა ბედენაა, თუ ქმრის ნაცვლად ცოლი მოკვდება?! |
 კარგი მოკვდეს და ცუდი დარჩეს, ეს რა წესია?! |
 დე, შევეწირო მას, ვინც ჩემზე უკეთესია! |
 ჩვენ ისე მტკიცედ შევკავშირდით ცოლქმრობის ჯაჭვით, |
 სულ ერთი არის ჩვენში რომელ მეუღლეს დასჯით! |
 თუ მე მომკლავთ და აქვე სული თუ ამომხდება, |
 ჩემი მეუღლე ჩემში უფრო ადრე მოკვდება! |
 სიკვდილის შემდეგ დამშვიდების გარდა რა მრჩება! |
 მე მოვისვენებ, ის კი უფრო დაიტანჯება! |
 უსაზღვრო არი, ხელმწიფეო, ჩემი ვარამი, |
 რასაც განვიციდი, მტანჯველია და შემზარავი! |
 ჰკოცნიდე იმ კაცს, დამერწმუნეთ, საზარელია, |
 რომელიც შენი უძვირფასეს ძმების მკვლელია! |
 მკრეხელობაა ამ დროს გძულდეს მეუღლე, რადგან |
 თავისი ქვეყნის დასაცავად გმირულად აღსდგა, |
 გიყვარდეს ქმარი ძმების სისხლში ხელამოსვრილი, |
 და არ გიყვარდეს გამარჯვების შუქით მოსილი! |
 არ ვეწამები, როცა გულში გამიყრით დანას, |
 მეტი ტანჯვაა თან გძულდეს და გიყვარდეს თანაც! |
 სიკვდილის გარდა სხვა სიხარულს არა, არ ველი, |
 თუ დამკრავთ მახვილს, თქვენ იქნებით ჩემი მფარველი! |
 რამეთუ ჩემს ქმარს თავისი დის სისხლი მოეცხო, |
 ჩემი სიკვდილით ეგ სირცხვილი მსურს ჩამოვრეცხო!

სისხლით ჩავაქრო იქნებ ცაში იმათი რისხვა,
ვინც ალაშფოთა მეტისმეტმა სიმკაცრემ ქმრისა!
მისი დის სულიც დაწყნარდება და დამშვიდდება,
და რომსაც გვერდით ეყოლება ის, ვინც სჭირდება!

მ ო ხ უ ც ი ჰ ო რ ა ც ი უ ს ი

რომ ვუპასუხო ამ ვაჟს, ალბათ, მომცემთ უფლებას,
ჩემი შეილებიც აპყოლიან ამ შეთქმულებას,
სამთავეს უნდათ არ მომაკლონ ოხვრა და ტანჯვა,
მათ სურთ მომისპონ, ჩემს ოჯახში თუ ვინმე დარჩა!
(საბინს)

რად გსურს განშორდე მეუღლეს და ძმებს დაეწიო,
სჯობს სახელოვან შენი ძმების იღბალს ეწიო!
და რჩევა ჰკითხო უსპეტაკეს მათ სათნო სულებს,
თუ ვით ემსხვერპლნენ მშობელ მხარეს და უერთგულეს!
სიკვდილის შემდეგ რამე გრძნობა თუ შერჩა ცხედარს,
რამეთუ ალბას დამონება ისურვა ზეცამ,
ნაკლებ მწარეა მათი ხვედრი და უღმობელი,
რადგანაც მთელი ამ დიდების ჩვენ ვართ მფლობელი!
სამთავე ერთად შეგრისხავენ მაგ ტანჯვისათვის,
ყოველ აღმომხდარ კენესისათვის, ცრემლთა ღვრისათვის!
მადიდებელი შენი ქმრისა იყავი კვალად,
და სამსახური შენი ქვეყნის არ გაგყვეს ვალად!
(მეფეს)

ამის მეუღლეს ვალერი კი ბრალს სდებს ამაოდ,
კაცი რომ ბორგავს, შესაძლოა გიყს მიამგვანო;
ასეთ გმირს უნდა მოეფერო, გადაეხვიო,
კი არ დასაჯო, დაუჩოქო, ხელზე ემთხვიო.
სამშობლოს მტერი გააღმერთა მისმა დამ! გესმით?
არ დაიშურა ოჯახისთვის შხამი და გესლი.
ქვეყანას შენსას სწყევლიდე და არაფრად თვლიდე,
აი როკაპი! და ძემ ჩემმა დასაჯა კიდეც!
მგზნებარედ რომ არ ჰყვარებოდა სამშობლო ჩემს შეილს,
დის მოსაკლავად აიღებდა ბასრ მახვილს ხელში?
ჰორაციუს რომ მარტოოდენ მკვლელი ძმა იყოს,
ვფიცავ, ამ ხელით მისი გული თუ არ გაიპოს!

თავს არ დავზოგავ, მაქვს უფლება და ძალაც მყოფნის,
 ჩავცე მახვილი ჩემის ხელით ჩემგანვე შობილს!
 ეს გული მარად სახელსა და ღირსებას ეძებს,
 არ ვაპატიებ დანაშაულს არასდროს ჩემს ძეს!
 რა მკაცრი იყო ჩემი რისხვა, რა შემზარავი,
 ვალერის გარდა არ მჭირდება მოწმედ არავინ,
 როცა მეგონა, დაივიწყა ნამუსის ღმერთი,
 გაიქცა როგორც ლაჩარი და მშიშარა-მეთქი!
 მიკვირს, რად უნდა შურისგება ჩემს უნებურად,
 ქალის სიკვდილით ასე რატომ აღშფოთებულა?!
 ბედი ესოდენ რად აწუხებს ჩემი ასულის,
 როს არას ამბობს მამამისი გულგაბასრული?!
 რადგანაც მოკლა, ხელმწიფეო, ახლა რას ელით,
 სხვასაც მოკლავსო? ბრალდებაა აუტანელი!
 დე, სხვებს როგორც სურთ, მბრძანებელო, მოიქცნენ ისე,
 ჩვენ სირცხვილისგან გაწითლების ვერ ვხედავთ მიზეზს!
 (ვალერს)

ცრემლის მორევად რომ აქციო შენი ნალველი,
 მას არ აწუხებს არაფერი, გარდა სახელის!
 ისე წმინდაა, ისე სათნო მისი ბუნება,
 გმირის გვირგვინში ფოთოლიც კი არ შეუჭკნება
 იმ დაფნის ტოტებს, რომ უპირებთ აგრე მომტკრევას,
 და თვით მოელით ციურ ძალთა აბოზოქრებას!
 თქვენ გსურთ აძგეროთ ჩემს შვილს დანა ცივი და ბასრი,
 ჯალათის ხელით ბილწებს თავს რომ უმაღვე აცლის!
 რომაელთ შორის თუ არსებობს ვინმე, ყმაწვილო,
 რომელსაც ძალუძს რომის მხსნელი შვილი გასწიროს!
 თქვენ, ერთი კაცი, რად უბღალავთ ქველ ვაჟკაცს სახელს,
 ჩვენი სამშობლოს, ჩვენი ერის და მიწის დამხსნელს?!
 მისი დაღუპვა თუ გწადიათ, ჭაბუკო ვალერ,
 დის მკვლელის სისხლი სად დაეღვაროთ, გვითხარით მალე!
 იქნებ აქა გსურთ, აღმართულა სადაც კედელი
 და ქება ისმის რაინდისა განუწყვეტელი,
 ანდა იქ, სადაც გმირის მახვილს დაუკვესია,
 და მტრის სისხლს ორთქლი ისევ ასდის?! უკეთესია
 იქნებ იმ წმინდა მოედანზე, სამ საფლავს შორის,

მოწმე რომ გახდა თავგანწირულ, გმირული ბრძოლის?!
არ ძალუძთ მისი დავიწყება რომაელთ მოდგმას,
ყოველი ქეაც კი მას აღიდებს და ასხამს ხობას!
და ფერმკრთალდება სიყვარული შენი, რადგანაც
აჲმა ქმედებამ წარმტაცი დღე სისხლით გასვარა!
ამგვარ სურათის შემხედვარე ალბაც წახდება,
და რომის ცრემლიც დაბრკოლებად აღიმართება!
(მეფეს)

ახლა კი თქვენგან სამართლიანს ველით განაჩენს,
მწამს, რომ ეცდებით ქების ღირსი სიკვდილს გადარჩენს!
დიდი რომისთვის გრიგალივით კვალად იშხუვლებს,
უკანასკნელი სისხლის წვეთსაც არ დაიშურებს!
მოხუცი რომ ვარ, ნუ იქნებით მიტომ მოწყალე,
ოთხი შვილისგან აღარა მყავს სამი ცოცხალი,
რომს შეეწირა სამივე და ერთილა დამრჩა,
ვინც კვლავ იომებს და რომისთვის აისხამს აბჯარს!
ბურჯს უძლიერესს ნუ მოუშლით კარიბჭეს მისას!..
მსურს ორიოდე სიტყვა ვუთხრა საკუთარ შვილსაც...
მისმინე, შვილო: სიტუტუტე უბირი ხალხის
კეთილშობილი გმირის სახელს ვერასდროს წაშლის!
შენს აღზევებას გალობით თუ წინ წარუძღვება,
მეორე წუთში ხელმრუდივით გაიძურწება!
და ერთხელ მაინც თუ გაგხადა დიდების ღირსი,
მოყირკდები და მიგატოვებს, ვით დილის ნისლი.
მარტოდენ მეფის, ანდა ბრძენი კაცის აზრებით
კაი ვაჟკაცის, მოყმის ფასი განისაზღვრება.
მათი მადლია, რომ სახელი დაღუპულ გმირთა
არ იფარება დავიწყების ფერფლით და მტკრითა.
იცოცხლე, შვილო, ისე, როგორც ჩვენს ოჯახს შვენის,
მაღლე მზესავით გაბრწყინდება სახელი შენი!
თუ ბედისწერამ გაგწიროს და მწარედ გატიროს,
ბრიყვთა გულეები მუდამ თუ ვერ მოინადირო,
სიცოცხლე ჩაღად არა ღირსო, ნუ მეტყვი ამას!
ქვეყანას, მეფეს ემსახურე! ერწმუნე მამას!
უფალო, ვატყობ გამიგრძელდა ძალიან სიტყვა,
მაგრამ ამ ბაგით თვითონ რომის სათქმელი ითქვა.

ვალერი
გთხოვთ, ხელმწიფო...

ტულიუსი

არა, ვალერ! საკმარისია!..
თქვენი აზრები ჭეშმარიტად ქების ღირსია!
მაგრამ მე მხოლოდ სახელმწიფოს ბედი მაწუხებს,
და ამიტომაც, აი, ვალერ, რას გიპასუხებთ:
შემზარავია, რაც აქ მოხდა, ასეთი მტრისას!
ჩირქს ცხებს ბუნებას! იმსახურებს შერისხვას ცისას!
ზოგჯერ იმდაგვარ რამეს სჩადის, ვინც ფიცხელია,
კანონს რომ გაჰყვე, პატიება მართლაც ძნელია.
ნაკლებად მკაცრი კანონებიც გიდასტურებენ,
რომ ამგვარ ქცევით მხოლოდ სიკვდილს იმსახურებენ.
დანაშაული, ყველამ ვიცით, მისი რაც არი,
ბოროტებაა არნახული, უზარმაზარი!
მაგრამ როგორღა შევარცხვინო მახვილი მისი,
ვინც მე გამხდა ორი ქვეყნის მეფობის ღირსი?!
ორი კვერთხი მაქვს! რომს მორჩილებს ალბელთა მიწა!
და ეს ყოველი ამ რაინდის სიცოცხლეს იცავს!
მე უიმისოდ ვიქნებოდი ალბას მორჩილი,
დღეს კი ალბაა ჩემი მონა, ყმა ყურმოჭრილი!
რომში კეთილი ქვეშევრდომი ბევრია, ვიცით,
ვალს რომ უხდიან უფლისწულებს უსუსურ ფიცით,
სულყველას უყვარს მეფე, მაგრამ ძალა დალატობს,
სამშობლო თვისი უძლიერეს ქვეყნად გახადოს!
გმირების მადლით მეფის კვერთხი მტკიცედ გვიჭირავს,
რაც ძალუძს იმას, ზეციური ვისაც ნიჭი აქვს!
მსგავსი მსახურნი ითვლებიან მეფეთა მცველად,
და მათ ვერ დასჯი ისე, როგორც ისჯება ყველა!
თუ ამდაგვარი კანონები რომზეც ვრცელდება,
თვით რომულუსის შეწყალებაც გაგვიძნელდება!
და რომის შემქმნელს ბოროტება ვით აპატია,
უნდა შევინდოთ მისი მხსნელიც, ცხადზე ცხადია!
დაე ცოცხლობდეს, სირცხვილისგან ვინც რომი იხსნა,
დანაშაულსაც ვაჟკაცობამ აჯობა მისმა!
გმირო, უებრო ჰორაციუს, დაი გასწირე,

მიზეზი გიცავს და ამართლებს მაგ შენს საქციელს!
კვლავ ერთგულებით ემსახურე სამშობლო მხარეს,
გულისწყრომა და სისასტიკე შეუნდე ვალერს.
ქალის და ქვეყნის სიყვარულმა ააწრიალა,
გთხოვ, არ მოეპყრო ბოროტად და გულღვარძლიანად!
საბინ, როგორმე დაივიწყე წუხილი შენი,
კეთილშობილ სულს უფრო მეტი მოთმენა შეგენის!
ცრემლს თუ შეიშრობ, ეს იქნება დასტური მხოლოდ,
რომ ღირსეული და ხარ მათი, რომელთაც ჰგლოვობ!
ხვალ მსხვერპლს შეეწირავთ, რომ ისმინონ ცაში ღმერთებმა
ჩვენი ღალადი, ჩვენი თხოვნა, ჩვენი ვედრება!
ქურუმთა ლოცვა თუ ცოდვისგან ვერ განწმენდს რაინდს,
ჰადარა მამას შეინდობენ ღმერთები მაინც!
მისი მუდარა ზენაარსთან უთუოდ გასჭრის,
რათა სიმშვიდე დაუმკვიდროს კამილის აჩრდილს.
ლოცვა-კურთხევა ქალწულს, ჩვენგან უდროოდ წასულს,
მკაცრად მოექცა ბედისწერა საბრალო ასულს!
ორთავე მიჯნურს ერთნაირი იღბალი შეხვდა,
რამეთუ ერთ დღეს დაასრულეს სიცოცხლე ერთად!
საბედისწერო როს დაუდგათ ბედკრულებს ჟამი,
დე, იმ დღეს ერთად დაიმარხოს ორთავეს გვამი!

გამოსვლა მეოთხე

ქ ი უ ლ ი

(მარტო)

საბრალო კამილ! განგვიცხადა ცამ ამასწინათ,
თუ რა დასასრულს გიმზადებდა მუხთალი ბედი,
მაგრამ უმაღლავს საიდუმლოს ნახევარს იმათ,
ვისაც უნარი გააჩნია ნათელი ხედვის.
მან მომავალი ქორწინება თითქოს გახარა,
დაგპირდა, ძვირფას სატრფოსთან რომ მარად იქნები,
მაგრამ უცბად თუ მოკვდებოდი, არ თქვა, დაფარა,
და ჰა, აღსრულდა გულთმისანი მოგვის სიტყვები:
„ხვალღიდან სახეს შეიცვლიან ალბა და რომი,
გისმინათ ზეცამ, დაიძინებთ მშვიდად და წყნარად,
ვერ დაგაშორებთ ვერასოდეს შფოთი და ომი,
ერთად იქნებით საყვარელი მიჯნურნი მარად!“